

Per 1366/2003

10038960,1

COBISS •

GORIŠKA KNJANICA

OGLAR

= 5t. 1-2; kpl.

glasilo Kulturnega društva Zavratac

Zavratec

UVODNIK

- 3 UVODNIK - Marko Vehar

AKTUALNO

- 4 OBČNI ZBOR KULTURNEGA DRUŠTVA ZAVRATEC - Alenka Kotar
 5 OPTIMISTIČNO NAPREJ - Darko Bogataj
 6 NOVI TRG PRED CERKVIJO SV. URHA V ZAVRATCU - Cveto Koder
 8 SVETI URH - ZAVETNIK ZAVRAŠKE ŽUPNIJSKE CERKVE - Alenka Kotar

IZ ZGODOVINE

- 10 STARI OBIČAJI - Darja Kogovšek
 11 LES - SREDSTVO DOMAČE OBRTI - Jože Lazar
 12 SLAMNATA STREHA - Darja Kogovšek
 14 POSKUS KRONIKE ŽUPNIJE SV. URHA V ZAVRATCU, III. DEL - Darko Bogataj
 15 KONTRABANT - Jelka Žejn

KULTURA

- 16 CERKVENI PEVSKI ZBOR ZAVRATEC - Jasmina Kogovšek
 17 SLOVENSKA BESEDA JE BESEDA PRAZNIKA - Tomaž Mivšek
 18 POLŽ, POLŽA... - Tomaž Mivšek
 19 PUSTOVANJE JE LAHKO PRIJETNO DRUŽINSKO DOŽIVETJE - Ana Rejc

PROZA

- 20 SPOMINČICE IN BELA CESTA - Veronika Hatlak
 21 KONJEVA MOLITEV - Evgen Sovan, po Markizu Granafreiju

POEZIJA

- 22 TOLOVAJSKA »FASUNGA« - neznani avtor
 23 STRAH - Veronika Hatlak

ŠOLSKE STRANI

- 24 ŠOLSKE STRANI

STRAN ZA NAJMLAJŠE

- 28 RISBE NAJMLAJŠIH

ŠPORT IN RAZVEDRILO

- 30 S KOLESOM NA MRLIŠE - Polona Gantar
 30 SKAVTI - Tadeja Lapajne

RAZVEDRILO

- 31 RAZVEDRILO - Matej Kogovšek in Žan Menegatti

- 32 POSLOVNE STRANI

UVODNIK

Čas hitro teče in pred nami je nova, že sedma številka Oglarja. Čeprav je manj obsežna, vam želimo prijetno branje. Vsekakor pa se zahvaljujemo vsem, ki ste sodelovali pri njenem nastajanju s svojimi članki ali nabiranjem sponzorjev. Tudi slednjim smo dolžni zahvalo, saj brez finančnega kritja Oglarja ne bi bilo.

Vsekakor se bo tudi novo vodstvo KD Zavratac še naprej prizadevalo za redno izhajanje Oglarja. Hkrati se kot novi predsednik društva zahvaljujem za izkazano zaupanje in vabim vse, da še naprej nič manj zavzeto sodelujejo v njem.

Marko Vehar

DP 38.960

2017

OGLAR, letnik 4, št. 1, julij 2003

Glasilo izdaja Kulturno društvo Zavratac dvakrat letno

Uredniški odbor:

Nataša Pintar (*glavni in odgovorni urednik, jezikovna dodelava*), Marko Vehar, Renata Kogovšek, Jožef Lazar, Andrej Mivšek, Robert Rijavec, Darko Bogataj, Mojca Mivšek, Kristina Bogataj, Sašo Pintar, Tomaž Mivšek, Polona Gantar

Naslovna in zadnja stran: Andrej Mivšek

Fotografija: Robert Rijavec

Tisk in oblikovanje: ABC Merkur d.o.o. Idrija

Naklada: 250 izvodov

OBČNI ZBOR KULTURNEGA DRUŠTVA ZAVRATEC

Alenka Kotar

Minilo je tri leta, odkar je bilo ustanovljeno KD Zavratac. Člani društva smo se v soboto 22. marca 2003 zbrali na rednem letnem občnem zboru. Vodila sem ga predsednica društva Alenka Kotar in najprej podala poročilo o delu v letu 2002. Za društvo je bilo to zelo uspešno leto. Poleg organizacije odmevne že tradicionalne likovne kolonije, povezane z ohranjanjem oglarske tradicije z mentorico Elzo Pavšič, je bil posebej izpostavljen uspeh, ki ga je dosegel mešani pevski zbor pod vodstvom Polone Gantar. Že drugo leto je postal izbrani zbor idrijsko-cerkljanske regije in tako nastopil v Tolminu.

Oktobra je kot delovni zbor v Idriji sodeloval na seminarju za zborovodje, ki ga je vodil priznani zborovodja Matjaž Šček. Zelo uspešna je bila tudi otroška dramska skupina pod mentorstvom Nataše Pintar, ki je bila prav tako izbrana za najboljšo v regiji ter nastopila z igrico Butalske razglednice v Tolminu. Društvo je s kulturnim programom sodelovalo pri različnih praznikih – kulturni dan, materinski dan, razstava pirhov v velikonočnem času, razstava otroških likovnih del na Urhovo nedeljo, organiziralo je dva literarna večera z umetnikom Andrejem Žigonom in Francem Černigojem ter sodelovalo na dobrodelni prireditvi Karitas v Rovtah in tekmovanju v postavljanju oglarske kope v Idrijskih Krnicah. O vseh teh dejavnostih smo poročali v svojem glasilu Oglar, ki je bilo tudi v preteklem letu izdano dvakrat. V njem poleg člankov

o kulturi lahko berete tudi o aktualnih gospodarskih temah, o zgodovini in ljudskem izročilu ljudi Zavrataca, svoje strani napolnijo šolarji, seveda pa ne manjka tudi razvedrilnih prispevkov. Na vseh področjih kulturnega delovanja nameravamo biti aktivni tudi v letu 2003, kar pa je v veliki meri odvisno od finančnih sredstev.

V imenu društva se na tem mestu zahvaljujem za vso podporo občinskemu JSKD in vodji ga. Barbari Pust, kot tudi prejšnjemu županu g. Cvetu Kodru, sedanjemu županu g. Damjanu Krapšu in ostalim, ki ste nam kakorkoli pomagali.

Na koncu občnega zbora smo v društvu izvolili še novo vodstvo. Za predsednika je bil izvoljen Marko Vehar, za podpredsednika Jožef Lazar, za tajnico Kristina Bogataj in blagajnika Sašo Pintar. Uredništvo glasila Oglar je prevzela Nataša Pintar, nov upravni odbor društva pa sestavljajo Robert Rijavec, Andrej Mivšek, Polona Gantar, Renata Kogovšek, Nataša Pintar, Darko Bogataj, Mojca Mivšek in Tomaž Mivšek.

V želji, da bo društvo še naprej bogatilo življenje v Zavratacu in po svojih močeh pripomoglo k dvigu kulturnega nivoja v občini, smo pozno v noč nazdravili ter se poslovili polni novih upov in idej.

OPTIMISTIČNO NAPREJ

Darko Bogataj

Po izvolitvi novega sveta KS Zavratac so bili pregledani rezultati dela v preteklem mandatu in sprejet plan dela in investicij v kraju za naslednje štiriletno obdobje. Ugotovili smo, da se je v zadnjih petih letih investiralo samo v ceste, zato so ostali nekateri pomembni projekti nerealizirani.

Ob koncu obdobja samopriskevka nam je ostalo nekaj več kot kilometer neasfaltiranih javnih cest.

Željo, da bi asfaltirali ceste do vsake domačije v kraju, nam ni uspelo realizirati zaradi pomankanja sredstev in nepridobitve soglasji lastnikov zemljišč. Vsekakor se bo z asfaltacijo cest v kraju nadaljevalo, vendar s počasnejšim tempom, saj ne razpolagamo z namensko zagotovljenimi sredstvi.

Glavni projekt v štiriletnem obdobju je ureditev trga pred cerkvijo. Sedanje parkirišče pred cerkvijo je premajhno in neurejeno. Z ureditvijo trga pred cerkvijo, ki bi imel večfunkcijski značaj bi uredili ustrezno parkirišče, kraj bi dobil prostor za družabne prireditve na prostem in hkrati bi povezali cerkev, kapelico in trg v zaključeno enoto. Urejen trg in obnovljena kapelica bi odlično dopolnjevala že urejeno cerkev z novo fasado in urejenim pokopališčem. Trg bi lahko uporabili za prireditve na prostem, saj smo dosedaj imeli prireditve in veselice kar na lokalni cesti pred gasilskim domom. Oblikovanje trga je bilo zaupano arhitektu g. Cvetu Koder, ki je dober poznavalec arhitekture podeželja. Po planu naj bi v letu 2003 pridobili vso potrebno dokumentacijo, sama dela pa bi se pričela izvajati v letu 2005 in nadaljevala leta 2006, saj v tem letu pričakujemo sredstva iz proračuna občine Idrija. Trenutno imamo že pridobljeno lokacijsko informacijo in izdelan geodetski posnetek.

Idejni projekt, ki je že v izdelavi, bo predstavljen krajanom na zboru krajanov. Zelo pomembno je, da je projekt uvrščen v

Načrt razvojnih programov v občini Idrija do leta 2006, kar pomeni, da so za investicijo rezervirana sredstva občinskega proračuna v višini 3 mio. SIT, kar predstavlja manj kot tretjino vrednosti ocenjene celotne investicije. Sredstva za investicijo bomo zbirali tudi sami krajan, način zbiranja pa bo določen do konca leta. V naslednjih letih bomo poskušali sredstva pridobiti tudi iz drugih virov, namenjenih razvoju podeželja.

Naslednji projekt je ureditev prostorov KS Zavratac v prostorih gasilskega doma. Projekt naj bi po prvih dogovorih financirala PGD Zavratac, KD Zavratac in KS Zavratac. Z ureditvijo mansardnih prostorov v gasilskem domu bi oba društva in krajevna skupnost dobila prostor za pisarno, arhiv in sestanke. Glede na majhnost kraja in dejstva, da smo skoraj vsi vključeni v vse inštitucije, je smiselno, da se projekt realizira v sodelovanju in skupnem financiranju. Sredstva KS v višini 165.000,00 SIT so zagotovljena iz sredstev, ki jih Kolektor namenil občini Idrija. Verjamem, da bomo z iznajdljivostjo in lastnim delom pridobili lepe prostore, iz katerih bomo kasneje povezali preko internetne povezave naša društva s svetom.

Na svetu krajevne skupnosti je vedno izraženih veliko idej za razvoj kraja od javne razsvetljave do igrišča. Žal so vsi projekti povezani z visokimi sredstvi, ki jih je vedno premalo za uresničitev vseh želja.

Pomembno je, da so dolgoročno načrtovani in potrebni projekti, ki bi jih želeli izvesti v kraju, vključeni v občinski pregled dolgoročnih investicij. Za pridobitev sredstev iz občinske blagajne pa bomo morali pokazati pripravljenost za sofinanciranje razvoja kraja tudi sami krajan.

Glede na dosedanje izkušnje in visoko zavest krajanov za ureditev cest v kraju ostajam optimist tudi za projekte v prihodnosti.

NOVI TRG PRED CERKVIJO SV. URHA V ZAVRATCU

Cveto Koder, univ. dipl. inž. arh

Uvod

Krajani Zavrata so se odločili zgraditi vaški trg, ki naj bo zasnovan večnamensko za potrebe kraja. Pod cerkvijo sv. Urha s pokopališčem naj bi služil kot parkirišče za osebna vozila in kot površina za družabne in kulturne prireditve, na njem pa bi se lahko odvijale tudi športne dejavnosti, gasilske vaje, ipd. Na tem mestu stoji ob cesti kapela, ki bi jo morali obnoviti in smiselno vključiti v območje trga. Ponudbo za projekt trga sem sprejel kot izziv, saj naloga ni lahka, posebno še zaradi zapletenih prometnih razmer, ki jih povzroča lokalna cesta Zavratac - Potok.

Obstoječa prostorska situacija

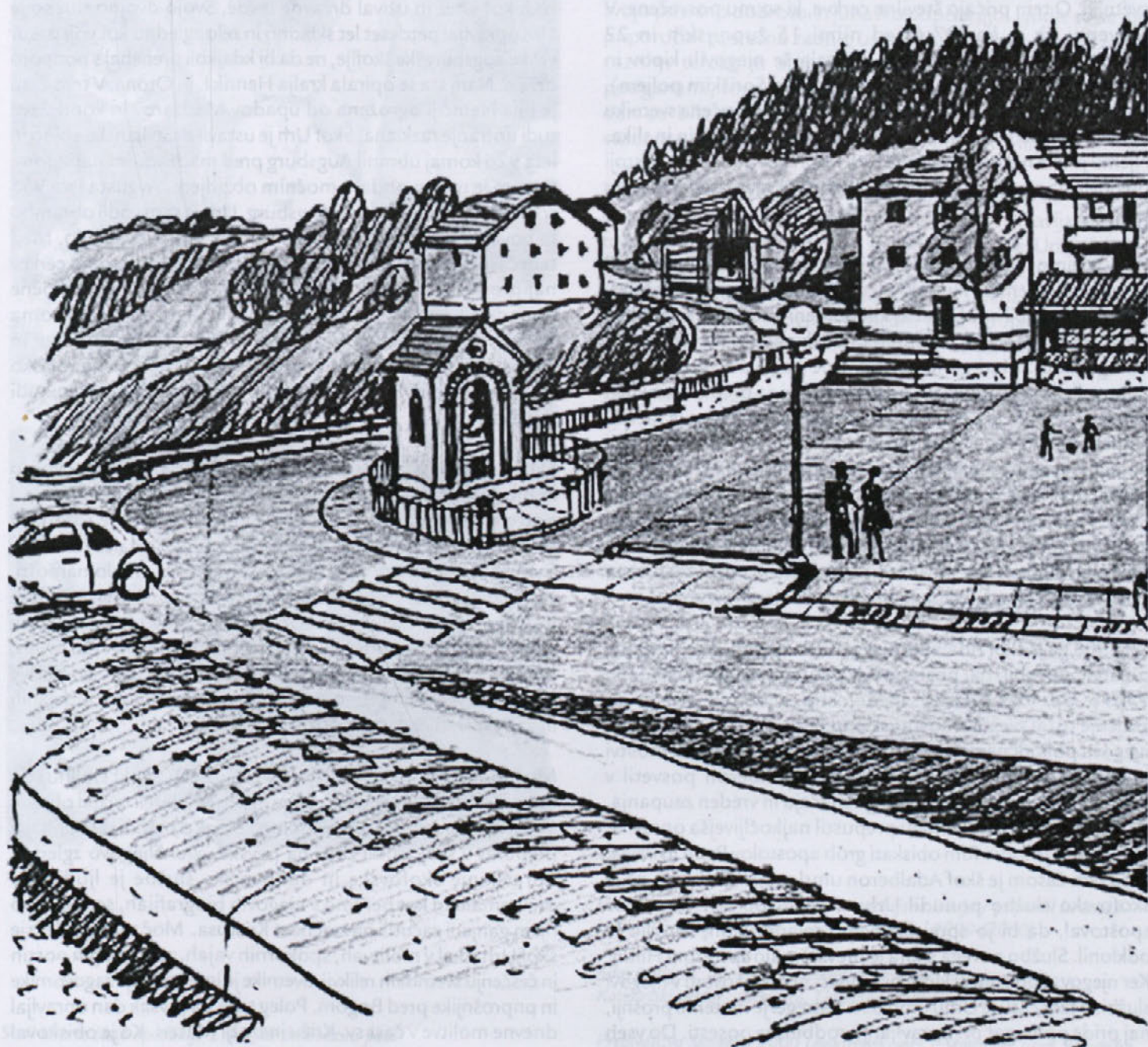
Zavratac nima izrazitega vaškega jedra, saj so stavbe nanizane v grozdih ob številnih poteh, ki prečkajo vas po dolgem in počez ter iz doline na grebene. Lega bodočega trga je precej nenavadna, saj je lociran na zaobljenem slemenu nad vasjo, preko katerega poteka lokalna cesta ter priključek vaške in pokopališke poti. Vzdolžna os slemena poteka v smeri sever-jug, pri čemer cerkev sv. Urha na vzpetini brani severne vetrove, južne pa strmo pobočje Kresnega griča, od kjer se odpirajo čudoviti pogledi na Predalpsko hribovje in Julijce. Vzhodna in zahodna stran sta odprti.

Funkcionalna zasnova

Novega trga ni mogoče funkcionalno urediti brez spremembe poteka lokalne ceste Zavratac - Potok. Os ceste se preusmeri vzporedno ob pokopališkem zidu, kjer se ji vzporedno približa pokopališka cesta. Na ostrem ovinku za kapelo pa se za novo traso ceste izvede nasip po katerem se cesta vzpne na staro traso v bližini prve domačije. Oster ovinek ob kapeli zagotavlja potrebno umirjanje prometa med trgom in cerkvijo. Na tem mestu je tudi mogoče nekoliko znižati sedanjo niveleto terena. Trg je zasnovan v pravokotni smeri na pokopališki zid, ki s cerkvijo in zvonikom oblikuje severno - dominantno fasado trga. Južna stranica je zaradi terena vkopana v pobočje in zaključena s dvignjenim platojem, na katerem stoji pokrit oder. Zahodno stranico trga se omeji z dolgim, neprekinjenim enojnim kozolcem, ki bo, obložen, tudi zmanjševal hitrost vetra čez trg. Vogal severne stranice trga zaključuje ureditev kapele, ob kateri je tudi prehod čez cesto na pokopališko in vaško pot. Cesto in trg na zahodni strani razmejuje zidec z ograjo, ki se na koncu poviša v oporni zid med cesto in nivojem trga.

Obdelava trga

Trg je mogoče obdelati v kombinaciji tlakovcev in asfaltbetona, kar pa bo gotovo predmet nadaljnjih projektnih faz in usklajevanj. Gotovo bo najprej potrebna javna razsvetljava, zlasti na mestu, kjer so prehodi preko ceste.

Idejna zasnova novega trga. Lokalna cesta poteka za kapelo. Oster ovinek zagotavlja umirjanje prometa.

SVETI URH – ZAVETNIK ZAVRAŠKE ŽUPNIJSKE CERKVE

Alenka Kotar

O župniji Zavratec je bilo v Oglarju že marsikaj napisanega tako o preteklosti kot pomembnejših dogodkih sedanjega časa. Pa si pogledajmo tokrat življenje našega župnijskega zavetnika sv. Urha, katerega god praznujemo v teh dneh.

Sv. Urh je bil augsburški škof, ki je umrl 4. julija leta 973. Letos mineva 1030 let od njegove smrti. To je še toliko večji razlog, da se ga kot svetnika in zavetnika župnije spomnimo in se mu priporočimo.

Na Slovenskem je bil sv. Urh nekdanj med najbolj češčenimi svetniki. O tem pričajo številne cerkve, ki so mu posvečene. V Sloveniji jih je kar 37 (med njimi 15 župnijskih in 22 podružničnih). Na stotine pa obstaja še njegovih kipov in podob (znane so freske na Križni gori nad Soriškim poljem). Tako je bila tudi župnijska cerkev v Zavratcu posvečena svetniku Urhu. V glavnem oltarju župnijske cerkve je njegov kip in slika. Njemu je bila nekoč posvečena tudi Rupn'kova kapelica, ki stoji prenovljena sredi vasi Gornjega Zavratca. V njej je sedaj Marijin kip.

Pa pogledajmo, kakšno je bilo življenje sv. Urha. Urh se je rodil uglednemu plemiču Hupaldu leta 890 na Švabskem (dežela v Nemčiji) in dobil ime Udalrik, kar pomeni 'mogočen knez'. Kot otrok je bil telesno zelo občutljiv in šibek, zato je staršem zbujal mnogo skrbi. Mati ga je na vso moč negovala, dokler je ni duhovnik, ki je bil v gosteh, pregovoril, naj ga prepusti zraku in soncu, rekoč: če je Bogu všeč, se bo okrepil. In res se je razvil v krepkega in bistrega fanta vedre narave. V njem so starši videli namig, naj ga izroče Bogu. Ko so se rodili še mlajši bratje, so starši Udalrika prepustili v vzgojo menihom v Sankt Gallnu v Švici. Ti so bili znani po učenosti, pobožnosti in umetniški kulturi. Fant je bil v šoli zelo uspešen, vzljubil je knjige in rad prepeval, vendar se je čutil utesnjenega, zato ni prosil za sprejem v benediktinski red, kakor so pričakovali njegovi vzgojitelji.

Leta 908 ga je škof Adalberon, ki je bil znan državnik in očetov prijatelj, povabil, naj postane v Augsburgu njegov zakladnik. Tako je Urh imel stike z vsakdanjostjo, kljub temu pa je vse življenje ostal zvest samostanskemu redu. Bil je vedre narave, njegova pokončna osebnost pa se je izražala v prisrčni molitvi in trdi odpovedi. Kmalu ga je škof Adalberon posvetil v duhovnika. Ker je bil plemenitega značaja in vreden zaupanja, mu je škof Adalberon kmalu prepustil najkočljivejša opravila. Odpravil se je tudi v Rim obiskati grob apostolov Petra in Pavla. Med tem časom je škof Adalberon umrl, papež Sergij III. pa je škofovsko službo ponudil Urhu. To službo je Urh preveč spoštoval, da bi jo sprejel v svojih mladih letih, zato jo je odklonil. Službo novega škofa je prevzel malo sposobni Hiltin. Ker njegov zaprt značaj Urhu ni bil všeč, ni maral ostati v njegovi službi. V tem času je Urhu umrl oče. Ustregel je materini prošnji, naj pride pomagat pri upravljanju rodbinske posesti. Do vseh ljudi, tudi do podložnikov na posesti, je hotel biti prijateljski

pomočnik, saj je imel vse ljudi za enake pred Bogom. Pri svojem delu se je tako čutil bolj duhovnika kot upravitelja premoženja. Še vedno je v sebi dvomil, kaj je njegov pravi poklic, zato je po nekaj letih spet obiskal Sankt Gallen, da bi preudaril, kam ga Bog kliče. Za nasvet je vprašal tudi pobožno ženo z darom prerokovanja Viborado, ki mu je napovedala: "Tvoj svet ni samostan. Na vzhodu ob reki, ki loči dva rodova, te čaka polje, namenjeno tebi v obdelavo." S tem je mislila na augsburško škofijo, katere škof je postal po smrti škofa Hiltina. V božičnih dneh leta 923 je Urh sprejel škofovsko posvečenje. V tedanjem času to ni pomenilo le škofovske službe. Imel je vidno mesto tudi kot knez in užival državne fevde. Svojo dvojno službo je Urh opravljal petdeset let skladno in zelo zgledno kot višji pastir velike augsburgške škofije, ne da bi kdajkoli prenehal s podporo državi. Nanj sta se opirala kralja Henrik I. in Oton I. V tem času je bila Nemčiji ogrožena od upadov Madžarov in kot država tudi notranje razklana. Škof Urh je ustavil državljansko vojno in leta 926 komaj ubranil Augsburg pred madžarskim napadom. Po tem je mesto obdal z močnim obzidjem. Avgusta leta 955 so Madžari zopet napadli Augsburg. Urh je sam vodil obrambo in poveljeval s konja oborožen samo s škofovsko štolo. Med tem časom je poslal redovnice in slabotne ljudi v stolno cerkev naj prosijo za pomoč nebeško Mater. Po pridružitvi močne armade Otona I. in Čehova, so bili Madžari popolnoma poraženi. Posledica tega poraza je bila stalna naselitev in pokristjanjenje Madžarov, ki so prej več kot pol stoletja vojaško tlačili in ogrožali Evropo. Te nadloge so bili takrat rešeni tudi slovenski kraji.

Škof Urh je svoje pastirske dolžnosti opravljal zelo odgovorno in modro. Večkrat je prepotoval pokrajine svoje škofije in po potrebi ukrepal. Da bi vzgojil dobre duhovnike, je ustanovil stolniško šolo za mladino, ki je kmalu zaslovela daleč naokrog. Tudi pri redovnikih ni trpel nobene površnosti in malomarnosti, saj je hotel imeti samostane za svetilnike v svoji škofiji. Razprtije med ljudmi je reševal na zborih duhovnikov ter vsakoletnih sodnih zbora na podeželju. Najbolj so mu bili pri srcu reveži, bolniki, sirote in starčki, katerim je zidal dobrotelne domove in jim sam večkrat osebno stregel. Obnovil je mnogo razdejanih in zapuščenih cerkva ter pozidal tudi nove.

Močno si je prizadeval za lepo bogoslužje. V Sankt Gallnu si je izprosil učitelje za cerkveno petje in po vsej deželi uvajal obrede z urejenim petjem. Če je le bil doma, je vsak dan tudi sam prihajal prepevat v svoj stolni zbor na pevske vaje. Njegovo zgledno opravljanje škofovske in duhovniške službe je ljudi zelo prevzemalo in kot beremo v njegovih biografijah, so ljudje po njem ganjeni začutili navzočnost Kristusa. Moč za svoje delo je škof Urh iskal v molitvah, spokornih vajah, zelo strogih postih in češčenju svetniških relikvij. Svetnike je imel za svoje zagovornike in priprošnjike pred Bogom. Poleg tega pa je vsak dan opravljal dnevne molitve v čast sv. Križu in božji Materi. Ko je obiskoval razne kraje svoje škofije, je najraje potoval z vozom. Ves čas

Sveti Urh se šesto upodablja z ribo, ki simbolizira post.
Foto Alenka Kotar

poti je molil, zavedal pa se je, da je njegova prva dolžnost pomoč in ljubezen do bližnjega.

Vse do svoje smrti je ohranjal prijateljske vezi do svojih sorodnikov in pomagal pri vodenju posesti svojih staršev. Ko je Urh začuti, da se mu bliža smrt, si je dal posuti po tleh pepel v podobi križa, legel je tja in med petjem litanij izdihnil 4. julija 973, poln upanja v srečo pri Bogu. Na ta dan se tudi po slovenskem koledarju praznuje njegov god.

Sv. Urha je papež Janez XV. leta 993, torej dvajset let po njegovi smrti, po rednem procesu razglasil za svetnika. Bil je prvi svetnik, ki ga je razglasil papež; prej so razglašnje opravljali lokalni škofje sami, navadno na zboru kake pokrajine ali države.

Tako je sv. Urhu postal svetnik, ki je ljudem zbujal zaupanje s svojo prisrčno dobroto in junaško odpovedjo. Ljudje so se mu priporočali za srečno zadnjo uro. Prosili so ga za pomoč zoper raznim telesnim slabostim ter varstvo pred mišmi in podganami, torej je zavetnik zoper strupeno golazen. Na ta dan so bila prepovedana nekatera opravila. Tudi voda iz studencev pri cerkvah sv. Urha naj bi bila zdravilna.

Kljub temu, da je bil sv. Urh med najbolj češčenimi svetniki na slovenskem, je to ime danes pri nas zelo redko. Pojavlja se lahko tudi v različnih izpeljankah kot so Uroš, Ulih, Ule, Udalrik, Riko in ženska oblika kot Urška, Urša, Uršula in Ula. Po podatkih statističnega urada o živorojenih dečkih imena Urh v letih od 1994 do 1998 ni mogoče zaslediti med 65 najpogostejšimi imeni. V letih 1999 in 2000 pa je to ime na 62 mestu.

Vsem faranom Zavratca želim lepo praznovanje Urhove nedelje.

Viri:

Leto svetnikov – 2., prenovljena in razširjena izdaja / pripravil in uredil Marijan Smolik. – Celje: Mohorjeva družba, 1999-(2000)

Kdaj goduješ?, izpopolnjena izdaja iz l. 1970 / Zdravko Reven. – Katehetski center - Knjižice, Ljubljana, 1990

Prebivalstvo Slovenije 2000 (elektronski vir) / Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, 2000

STARI OBIČAJI

Darja Kogovšek

Skoraj vsak kraj ima svoje običaje, kar je prav. Drugače bi bil svet pust. Zlasti lepi pa so stari običaji, ki počasi tonejo v pozabo. Prav okrog velike noči, največjega krščanskega praznika, so se ohranile številne navade.

Priprava na veliko noč se je začela že pred cvetno nedeljo, ko so malo bolj spretni izdelali butare. Če so še kje ostala jabolka od jeseni, so jih privezali na butare in jih odnesli na cvetno nedeljo v cerkev k blagoslovu. Ko pa so jih prinesli domov, so jabolka sneli z butare, butaro samo pa postavili v hišo v kak kot. Razkopali so jo šele, ko je prišel veliki četrtek. Bršljan so odnesli živini, vejico oljke pa so zataknili za križ v bogkovem kotu, kar je pomenilo simbol miru. Vrbje so odnesli na podstreho, ponavadi so ga zataknili za tram, in to blagoslovljeno vrbje naj bi celotno hišo varovalo pred požarom.

Na veliki petek pa so se ljudje držali strogega posta. Pa tudi cel post je bil bolj strog kot danes. V tem času se fantje in dekleta niso smeli poročati in niti ne plesati.

Tudi še na veliko soboto je bil strogi post do dvanajstih, kljub temu, da so gospodinje pekle potico in je po vsej hiši tako lepo dišalo. Pirhe so ponavadi obarvali kar s čebulnim perjem. Na veliko soboto je imel pri hiši vsak svoje delo. Gospodinje so pekle potico, otroci so barvali jajca, moški so odkopali korenino hrena. Zgodaj zjutraj je bil blagoslov ognja. Po hišah ga je največkrat nosil kar mežnar. Na takem blagoslovljenem ognju so potem gospodinje pekle potico in kuhale šunko.

Popoldne so dekleta ali gospodinje odnesle jedila k žegnju. V košare so naložile okroglo potico, kruh, hren, pirhe, šunko in vse skupaj lepo pokrile z lepim vezenim prtičkom. Ko so prinesle domov, pa so košaro z vsemi temi dobrotami skrbno spravile, da ne bi slučajno kakšen pirh »dobil noge«. Dekleta so med sabo tekmovala, katera bo prej prišla domov od žegnja. Kajti veljalo je pravilo, katera bo prišla prva, tista se bo to leto poročila. Zvečer pa je bila velikonočna procesija.

Na samo veliko nedeljo ali veliko noč pa je bil tako velik praznik, da so bili vsi ljudje doma. Rekli so, da če bi šel kdo na veliko nedeljo h komu na obisk, bi dobil »šilo v tazadnjo«. Zjutraj se je cela družina zbrala okrog velike mize in so jedli velikonočni zajtrk. Zlasti otroci so trdili, da je to najboljši zajtrk v celem letu, in da imajo pirhi čisto drugačen okus, kot pa navadna jajca. Po obilnem obedu pa so se vsi člani družine odpravili k sveti maši.

Velikonočni ponedeljek je bil prav poseben dan. Na ta dan so fantje sekali pirhe. To je bila prav posebna igra. Na tla so postavili pirh in z velike razdalje vanj metali kovance. Kdor je zadel, je bil zmagovalec.

V teh in še drugih običajih pa na radiu Cerkno letos spomladi spregovorila tudi moj stari ata in Rupn'kova mama.

O, kako lepi so ti stari običaji! Zato se potrudimo, da bodo ostali živi in se prenašali iz roda v rod.

LES - SREDSTVO DOMAČE OBRTI

Jože Lazar

Gotovo smo se že kdaj spraševali o sreči, o bogastvu. Bogastvo so zame informacije, iz katerih iz meseca v mesec tkemo revijo. Prav zaradi tega bogastva, ki naj ne bi usahnilo kot voda v puščavi, pač pa bi ga negovali kot potok, ki odžaja, je prav, da ohranjamo našo revijo.

Naša lepa dežela ima še danes ohranjenih nešteto lesenih kozolcev, oltarjev, prižnic pa tudi drugih okrasnih predmetov na primer kapelic in križev. Posebno v zimskem času so na podeželju izdelovali vozove, škafe, pletli koše in košare in še marsikaj. Lepa Gorenjska je bila znana prav po stegnjenih kozolcih in gorenjskih balkonih, na katerih so cveteli gorenjski nageljni. O zelo razviti rezbarski obrti, ki ima korenine v lesenem gradivu in dolgi tradiciji njegove obdelave, pričajo številni še ohranjeni materiali velike umetnostne vrednosti. Številni leseni stavbni členi, likovno opremljeni z okrasjem, pričajo o veliki ljubezni in splošnem veselju vseh prebivalcev ne le izučenih rezbarjev do oblikovanja in krašenja lesenih izdelkov. Ni bilo velike kmečke hiše, da ne bi imela v hiši lesenega stropa, in vsak je bil drugače izdelan. Podoba z okrašeno oblikovanimi in vidno poudarjenimi lesenimi členi so dobile vse prenovljene lesene in delno tudi zidane stavbe v območju prevladujočega lesenega gradiva. Vidni poudarek in okras posameznih členov je bil

različen. Primer, kjer je še vidna zunanja lesena stena, je v Sopotu. Narejena je bila iz tesanih brun, vmes pa so bila majhna okna. Večini vaščanov so vratna krila, vratne in okenske okvirje, ograje, stopnice in druge lesene arhitekturne člene izdelali mizarji in rezbarji pa tudi cimparmani, saj je bilo včasih zrezati pravi kmečki kozolec ali štalo prava umetnost. Takrat so pri cimprh uporabljali še lesene žeblice. V krašenje arhitekturnih členov so med podrobnosti, ki izvirajo predvsem iz lesene opreme, vpletli še tradicionalne geometrijske motive: pravokotnike, kroge ali motive, ki so bili močno povezani s kmečkim življenjem in delom (žitno klasje, trto, rože). To je bilo predvsem vidno na kozolcih, skednjih in še kje. Kakovostni preplet tradicionalnih lepotnih meril z novimi usmeritvami lepega, je tista vrednost oblikovanju lesenih členov, ki še danes plemeniti zunanji videz podeželja. Vsi ti izdelki nesporno odsevajo veliko kulturno raven in lepotni občutek naših prednikov.

Ta občutek žal danes izginja z vnašanjem novih meril lepega, pa čeprav je to samo modna muha. Če pogledamo samo stavbno pohištvo, sta plastika in aluminij močno zamenjala les. Res je, da je s tem vzdrževanje omiljeno, a vendar je les bolj prijazen in topel. Vprašajmo se s kakšno moralno odgovornostjo. Mar nimamo pravice do te kulturne dediščine tudi mi in naši zanamci?

Stara hiša, narejena iz brun v Sopotju. Foto Jože Lazar, Z 16.

SLAMNATA STREHA

Darja Kogovšek

Kultura je skupek vrednot, ki jih je ustvaril človek v svoji zgodovini. Sam beseda kultura pa izhaja iz latinščine in pomeni gojenje, negovanje... Vsak rod prevzame dediščino prejšnjega rodu, svojih prednikov. Ne smemo zamenjati dediščine, ki so jo nam nekako zaupali naši očetje, mame, dedki, babice...

V tej seminarski nalogi bom bolj podrobno predstavila obrt, (lahko bi temu tako rekli) in sicer kritje streh s slamo. Ta obrt je že skoraj pozabljen. Včasih pa je to znal vsak malo večji kmet, ki je imel nekoliko več poslopij kot le hišo, v kateri je živel. Včasih, približno 60,70 let nazaj, so bila vsa poslopja, od velikih hiš do majhnih drvarnic, krita s slamo. Po vseh slovenskih pokrajinah so imele vse hiše kljub različni gradnji slamnate strehe. Toliko let nazaj strešnikov še poznali niso.

Zaradi tega je bilo tudi nekoliko večje število požarov. S čim so bile strehe krite še pred slamo, ne vem.

Kako se naredi slamnate strehe in kako se pripravi slamo za to delo, sem vprašala mojega starega ata, ki je v okolici verjetno edini še živeči, ki je to znal in še vedno zna. Povedal mi je, da se je tega dela naučil čisto slučajno. Doma so imeli za prekrit polovico strehe na hiši, v kateri so živeli. Ker niso imeli doma nobenega krovca, (mož, ki krije strehe) so povabili nekega krovca iz Godoviča, zdaj žal že pokojnega. Rečeno, storjeno. Ko je pripravil vse potrebno orodje, je vprašal ata, če mu bo pomagal. Ata, takrat še mlad fant, ga je samo začudeno pogledal in dejal: «Kako, ko pa ne znam? »Nič ne skrbi, bova že,« mu je tolažilno rekel. In je začel z delom. Ata ga je nekaj časa le opazoval, ker pa je bil dokaj bister fant, mu je kmalu lahko pri delu zares pomagal.

Ko je bilo delo opravljeno, ga je povabil, da bi skupaj hodila krit strehe, kamor bi ju seveda povabili. Z dvema je to delo veliko lažje. Domenila sta se ter kasneje šla v »žernado«, kamor so ju prosili, nekateri tega dela namreč niso poznali. Tako se je

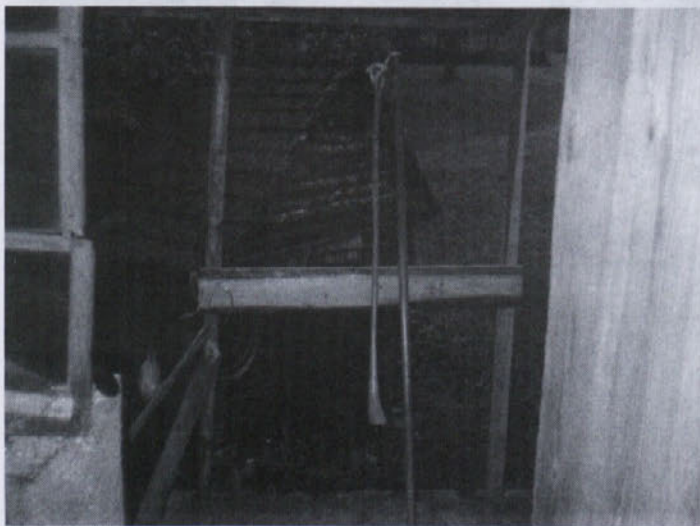
moj ata naučil kriti strehe in pri tem zaslužil še kak »dinar«. Ponavadi so kar dobro plačevali, saj je bilo to delo nevarno. Eni ljudje bi, če bi že prišli na streho, po hitrem postopku pristali pod njo, po možnosti z zlomljenimi kostmi.

Pa pogledjmo, kako se je pripravila slama za kritje.

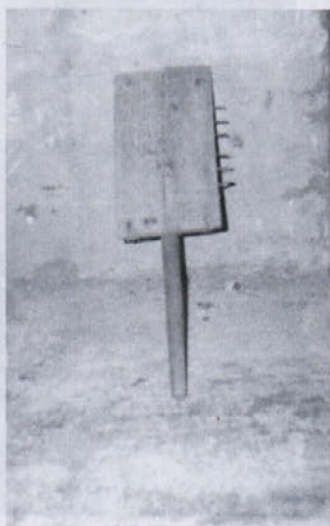
Včasih je vsak kmet sejal veliko njiv z raznovrstnim žitom. Za kritje streh je bila najbolj primerna pšenična slama. Bila je nekako najbolj močna in dovolj dolga. Če pa kje le ni bilo pšenice, je bila primerna tudi ovsena slama.

Najprej so pšenico s srpom skrbno poželi. Nato so jo dali v štant, da se je malo posušila, saj se neposušena ni dala mlatiti. Potem je sledil kar težak postopek ločevanja slame od zrnja. Temu postopku se je reklo mlatenje. Večji kmetje so imeli mlatilnico, ki jo je poganjal konj. Manjši kmetje so pa žito mlatili s cepom, kar je bilo zelo težko delo. Slamo so položili na sredino skednja, okrog pa so se postavili štirje mlativci, vsak s svojim cepom. Potem pa so izmenično udarjali. In to udarjenje je bilo slišati nekako takole: pika, poka, pika, poka... V tem udarjanju je bilo tudi kanček umetnosti. (Ko sem jaz to poskusila, bi kmalu udarila samo sebe, pa sem bila sama, kaj pa tam, kjer so bili štirje?) Pri nas so sprva mlatili s cepom, kasneje pa so kupili mlatilnico, kar je zelo olajšalo mlačev. Zrnje, ki se je pri tem ločilo, so kasneje sejali, pa to nas niti ne zanima. Na mlatilnici ali kar na zidu so bile pribite nekakšnje grablje z zelo dolgimi zobmi. Kako se je temu pripomočku reklo, se ata žal ne spomni več. Na Štajerskem so temu rekli baba. Potem so vzeli vsak kup slame tervleki gor in dol po tistih grabljah. Rekli so, da škopajo slamo. Pri tem se je slama sčistila, izločil se je plevel in slama se je poravnala. Tako očiščeno slamo so povezali v snope, te snope pa v škopnke. To je več snopov, povezanih v ogromen snop. Ko je bilo to delo opravljeno, so te škopnke spravili na skedenj ali na pod, kot so nekateri temu kraju, kjer so mlatili in imeli spravljeno slamo, rekli. Vsak kmet, ki je imel streho, je prinesel s seboj le orodje, slame pa ne.

Prav zaradi tega sušenja žit je imela vsaka kmetija kozolec, danes pa tega, na žalost, skoraj nikjer več ne potrebujejo, saj se seje vedno manj žita.

Cepec, s katerim so manjši kmetje mlatili slamo.

Žmevdr.

Kovc.

Skedenj ali pod, kot nekateri pravijo, prav tako pokrit s slamo. V eni stavbi je vse: pod za mlatenje slame in štant za sušenje slame

Tako se pripravi slamo. Zdaj pa je bilo treba to slamo znositi na streho. A to le ni bilo tako preprosto, kot se sliši. Vsa orodja, ki jih je krovec potreboval za kritje strehe, so bile domače izdelave. Potreboval je »kovc«, žmevdo, leskove palice, debel štrik, deko, srobot....

Krovec je odnesel cel škopnk na streho. Tam ga je razrezal ter ga lepo enakomerno razgrnil po prekli, tako da je bila prekla spodaj pod slamo na sredini. Pri tem si je vsak krovec pomagal z žmevdo, da je bila slama lepo enakomerno razporejena po prekli. Na vrh te slame je položil leskovo palico. Potem je z beko (leski podoben grm) ali dobrotavko (prav tako leski podoben grm, primeren tudi za izdelovanje košev) privezal slamo, spodaj je to beko ovil okrog prekle, na vrhu pa okrog leskove palice. S kovcem pa je pritisnil na preklo, da je lažje zvezal.

Slamo je krovec polagal tako na gosto, da se leskove palice niso videle. Za malo srednjo dolgo streho je bilo, da si prekril eno preklo, potrebno približno 5 škropnikov. Ko je po istem postopku prišel do vrha, je moral slamo privezati na zadnjo preklo pod vrhom ter prvo preklo na drugi strani strehe. Tako, da se je slama na vrhu strehe lepo ukrivila. Potem je šel na začetek in spet kril, dokler ni prišel do vrha.

Veliko težje je bilo narediti lep zaključek ob straneh strehe. Tu je bilo treba splesti iz slame prav posebno kito ter jo na vsakih nekaj decimetrov povezati s srobotom primerne debeline.

Ovisno je bilo tudi od naročnikov, kakšno streho bi radi imeli, eni so dovolili, da jo krovec na strehe pribil kar desko, da ni bilo treba plesti kite.

Krovci pa so bili tudi varovani. Nekje na vrhu je bila za tem privezana vrv. Ko so prekrili, so se morali premakniti naprej. To so storili tako, da so se prijeli za konec vrvi ter se pomaknili za eno preklo naprej. To delo so morali opravljati kleče in so jih

nazadnje bolele noge in hrbet, ker biti toliko ur sključen »ni mala malica«. Tako da je bilo to delo kar naporno, čeprav bi kdo rekel, da ni bogve kaj posebnega.

Ata je predvsem popravljaj strehe in je le redko kje kril streho čisto na novo. Ko je začelo zamakati, so morali staro slamo zamenjati z novo. Drugače pa je dobra posušena in pripravljena slama kljubovala vsem vremenskim pogojem. Od suše do hudih nalivov in snega. Če je bila streha debelo krita, je vzdržala tudi 40 do 50 let.

Tako, sedaj sem napisala, kako so včasih prekrivali strehe. Tako delo je zahtevalo precej več časa kot danes, ko samo položimo strežnike in je delo opravljeno. Prav vesela sem, da se je ata naučil te obrti in da tudi jaz nekaj vem o tem skoraj pozabljenem delu. In če bom jaz imela kdaj svoje otroke, bom tudi njim povedala, kako je moj ata kril strehe. In tako ta stara obrt ne bo, vsaj ne v našem rodu, utonila v pozabo. In prav je tako!

Kovc. Fotografije: Darja Kogovšek.

POSKUS KRONIKE ŽUPNIJE SV. URHA V ZAVRATCU

III. DEL

Darko Bogataj

Nadaljujem povzetke zanimivejših odsekov kronike, ki jo je na osnovi oznanil napisal pokojni g. Ivan Kobal. V prejšnji številki so povzeti dogodki obdobja med letom 1920 in 1936.

V tretjem nadaljevanju povzemam zapise iz oznanil v obdobju pred, med in po II. sv. vojni.

12.9.1937 je bilo izrečeno priporočilo za mlekarno.

2.9.1938 je bilo oznanjena obnova in povečava zakristije, ki je bila doslej najslabša v dekaniji. Oblast bo pomagala s cementom. Priporoča se za delo.

9.7.1939 je bilo prvo sv. obhajilo. Pripomba glede puščice: Drobiž je za otroke, z njim se ne da vzdrževati cerkve.

11.2.1940 je bila oznanjena sprememba posta. Namesto v sredo, petek in soboto, le v četrtek in petek.

Velika noč je bila to leto že 24.3.1940.

14.4.1940 je bil objavljen predlog glede nabave orgel in proračun.

9.6.1940 je bil oznanjen dar za neoznanjeno mašo 7 lir, za oznanjeno 8 lir, na Medvedjem Brdu 13 lir.

1.9.1940 je bilo nabito navodilo o ravnanju pri zračnih napadih.

1.12.1940 je bilo zapovedano, da je potrebno zvečer zagrniti okna.

Bivši vojaki 1886-1899 letnika so superarbitrirani in naj se zglasijo na občini.

8.4.1941 so šli krajani v begunstvo zaradi vojne med Jugoslavijo in Italijo.

12.6.1941 se je iz begunstva vrnil župnik in nekaj skupin.

1.6.1941 na binkošti je bilo oznanjeno postavljanje orgel. Blagoslov je bil na Vidovo. Orgle je izdelal orglarski mojster Valiček iz Gorice.

12.4.1942 je bilo svetovano nekaj ženskam, ki so bile na moški strani cerkve, naj se umaknejo, če zraven pristopijo moški. Pod korom naj ne ostajajo ženske.

21.2.1943 je bilo rečeno, da po policijski uri nihče ne sme iz hiše.

Statistika 1943: 18 krstov, 6 umrlih in nič porok

Po kapitulaciji Italije je bil spet šolski pouk v slovenščini. Nekaj časa je poučeval župnik, kasneje pa domobranski učitelj.

15.10.1944 je bilo oznanjeno, da je potrebno imeti za pot v Idrijo dovoljenje domobranske posadke na Mravljijšah.

6.5.1945 je bilo oznanjeno, da vsa oznanila veljajo, če ne bo ovire.

Z začetkom leta 1946 ni več dovoljen verouk med šolskimi urami.

15.8.1946 je bilo prvo sv. obhajilo.

Statistika leta 1946: 16 rojstev, 8 umrlih in 2 poroki

28.9.1948 ob 8.30 uri je umrl g. Ivan Miklavčič.

10.4.1949 je bilo oznanjeno, da ne sme biti puščice brez dovoljenja iz občine.

3.9.1950 je bila birma v Sp. Idriji.

14.2.1952 je bilo oznanjeno, da je na voljo samo 15 izvodov koledarjev Mohorjeve družbe po 110 din.

Za božične praznike je bil g. Govekar 14 dni v zaporu zaradi neke prilike o preklinjanju.

Statistika 1953: 9 krstov, 5 pokopanih, 12 porok, 4300 obhajil

6.9.1954 je v cerkvi na Medvedjem Brdu prvič zasvetila luč na elektriko.

Statistika 1955: 571 prebivalcev doma, 11 pri vojaki od tega 270 prebivalcev na Medvedjem Brdu, 12 rojenih, 4 umri, 7 porok.

KONTRABANT

Jelka Žejn

Ko gledam skozi okno v lep majski dan in mi misli hitijo v daljno preteklost, se spominjam dogodkov, katere smo doživeli v času vojne.

Trgovine s prehrano so bile skoraj prazne, če pa je na policah že bilo kaj, je bilo to možno dobiti edino na "karte" pa še teh ni mogel dobiti vsak – kmetom to ni pripadalo. Te karte so dobili edino delavci, uradniki in tisti, ki niso imeli obdelovalne zemlje. Tudi zaslužka ni bilo.

Zbrale smo se dekleta iz Rovt, pet nas je bilo, vse tja do petnajstega leta. Če si bil starejši, si moral imeti dovolilnico za prehod čez mejo. Nakupile smo saharin, franck in projo, ker se je to v Idriji dobro prodajalo. Šle smo do Kurje vasi ter v izogib uradnemu mejnemu prehodu na Tratah (stražili so "financarji"), pot nadaljevale pritajeno in čim bolj neopazno kar po gmajni in senožeči do Leskovca na Medvedjem Brdu in še naprej preko Dol v Idrijo. Moram tudi pripomniti, da je bilo včasih zelo slabo vreme in smo gazile sneg do kolen. V Idrijo smo prispele čisto premočene in premražene.

Ko smo tako nekaj zaslužile, smo se včasih odpravile tudi v Trst in tam kupile moko, ki so jo kmetice s črnimi rutami, sede na tleh po turško, prodajale kar na pločniku. Klicale so nas, naj moko kupimo, a to ni bilo mogoče, dokler nismo same prodale domačega masla – "putra".

Surovo maslo smo morale nesti skrito na raznorazne načine, da ga niso odkrili policisti, ki so na vlakih stalno kontrolirali. Nekatera dekleta so skrivala maslo po torbah, jaz pa sem bila bolj suha in visoka in sem ga skrila kar pod pazduho. Dala sem ga v nogavici, kateri sem zašila ter ju skrila na vsako stran pod pazduho eno – 4 kilograme masla!

Skritega pa sem imela tudi v nedrih in sicer eno štruco (mama jo je posebej za to vrtela v skledi in jo ustrezno izoblikovala). Z odpetim plaščem sem poskušala prelisičiti kontrolorje. Italijani pa so se bolj kot za maslo zanimali za... punce. Vzklikali so: "Come bella signorina!" – kako lepo dekle.

Zgodilo pa se je tudi, da so nas zasačili v Prestranku ter poslali nazaj v Logatec, kamor smo prispele nekaj po deseti uri zvečer. "Kam pa sedaj?", smo se vprašale. Prevozov do doma takrat ni bilo in nevarnost ob tej uri je bila velika. Ena od deklet se je spomnila, da ima teto v bližini železniške postaje v Logatcu. Šle smo in potrkale na vrata. Gospa nas je sprejela, vendar za vse ni bilo dovolj prostora, ker je bila hišica majhna. Zatrdile smo ji, da je dobro tudi na tleh, samo da dočakamo peto uro jutraj in se odpravimo nazaj na vlak. Spale smo v shrambi, v kateri je bil tudi pehar suhih hrušk, katerih pa se nismo upale dotakniti.

Vstopile smo na vlak ter v Postojni opazile, da je kontroliral ravno tisti gospod, ki nas je prejšnji večer nagnal nazaj v Logatec. Bila sem na zadnji strani vagona, ko sem ga opazila. Hitro sem se odpravila dol ter ponovno vstopila na sprednji strani. Oddaljila sem se od ostalih deklet. Da bi nevarnost minila, sem se zaprla v stranišče ter z roko držala za kljuko. V Trst smo sicer srečno prispele – one skupaj, jaz sama – vendar jih je skrbelo, kako naprej, saj Trsta ni nobena poznala, mene pa tudi ni bilo nikjer. Ko so me zagledale, je strah minil, saj sem se sama v Trstu dobro znašla. Zadovoljne smo bile, ko smo vse prodale in nakupile potrebno – moko, da so lahko mame spekle kruh. Odpravile smo se nazaj domov.

Včasih premišljujem, da je bilo hudo, vendar vsake toliko tudi zabavno. Samo, da smo se srečno vrnile!

CERKVENI PEVSKI ZBOR ZAVRATEC

Jasmina Kogovšek

Prva polovica leta 2003 je bila za zavraški cerkveni pevski zbor zelo pestra in delovna. Leto se je pričelo še v duhu božiča in božičnih pesmi. Čas je hitro tekel dalje in že je bil tu 8. februar, ko smo v čast Prešernu, našemu največjemu pesniku, zapeli in recitali pesmi na kulturnem dnevu v Zavrstcu.

Februar je bil mesec, v katerem so se zvrstile mnoge pevske vaje in dva naša pomembna nastopa. Prvi je bil nastop na reviji pevskih zborov idrijske in cerkljanske regije 2003, ki je bil 15. februarja v Idriji. Predstavili smo se kot eden izmed enajstih zborov in bili prav prijetno presenečeni, ko smo izvedeli, da so nas izbrali za zmagovalni zbor. Tako nas kot izbrani zbor čaka v jeseni nov nastop. Naslednji dan, 16. februarja, pa nas je že čakala naslednji nastop naše mini turneje in sicer v Črnem Vrhu nad Idrijo. Tu je potekalo srečanje cerkvenih pevskih zborov, na katerem smo se zbori posamično predstavili, na koncu pa zapeli še vsi skupaj. V črnovrški cerkvi je petje odmevalo tako

mogočno, da smo bili prav ponosni, da lahko sodelujemo s svojim petjem. Koncert je posnela tudi ekipa radia Ognjišče in ga predvajala na svojih valovih.

V marcu smo neutrudno ponavljali pesmi za naš napomembnejši koncert. Na Nabrežinah pri Trstu je potekal eden izmed koncertov v sklopu revije Primorska poje 2003. Prireditelj že preko 30 let združuje slovenske zборе iz treh držav Slovenije, Italije in Avstrije. In prav ta tradicionalna srečanja nas združujejo v enoten kulturni prostor in s tem krepi zavest našega naroda. Slovenska pesem in beseda presežeta pregrade med rojaki, deželami in narodi. In tudi to je poslanstvo revije Primorska poje. Na Nabrežinah je zapelo 6 zborov in mi smo se kot tretji zbor predstavili s 4 pesmimi Kambrca, Da bi jaz znala, O salutaris in Že pada mrak. Po koncertu smo se vsi skupaj zbrali ob pijači in jedi ter zapeli še veliko pesmi in dobivali nova povabila na skupna srečanja.

Naš zbor v Črnem Vrhu, foto Robert Rijavec.

PUSTOVANJE JE LAHKO PRIJET

Ana Raje

S tem koncertom se je naša turneja končala. Svoje glasove pa smo na vajah pilili še naprej za naš največji praznik veliko noč, s čimer smo se trudili izpolnjevati prvo poslanstvo našega zbora – čim bolj ubrano prepevati v čast Bogu.

V zboru se je zgodilo še par novosti in sprememb. Začasno smo izgubili enega pevca in pričakujemo njegovo vrnitev. Novost je tudi sprememba kraja vaj, ki so v zimskem času potekale v toplih prostorih zavraške šole.

Posodobljeno pa je tudi obveščanje glede naših vaj, saj nam je Matej vestno pošiljal SMS sporočila preko računalnika. Tako je naše srečevanje še bolj vestno in usklajeno. V svoji sredi pa imamo tudi lastnega šoferja Gabrijela, tako so skrbi glede prevoza odveč. Na Nabrežine nas je pripeljal vesele in nasmejane.

Tudi v prihodnosti se bomo še naprej udeleževali koncertov, kjer bomo sklepali nova prijateljstva, se družili in prepevali, predvsem pa kazali svoj pevski napredek. Petje je govornica, ki jo lahko vsak razume. Z njim se razvijata prijateljstvo in sodelovanje in na tem lahko gradimo našo prihodnost.

SLOVENSKA BESEDA JE
BESEDA PRAZNIKA

Tomaž Mivšek

Kot se spodobi, smo Zavračani kulturni praznik obeležili na soboto 8. 2. v gasilskem domu v Zavrattu. Kot je že v navadi, se je prireditev otvorila z našo poskočno Zdravljico, ker brez Prešerna pač ni kulturnega praznika, ter nadaljevala z recitacijami drugih avtorjev.

Najprej sta svoje odrecitali Špela in Andrejka in to na pamet! Njima pa so sledili še starejši kulturniki, ki so misli Franceta Prešerna, Franceta Bevka in Ivana Cankarja raje prebrali.

Vsekakor je potrebno poudariti, da je na izbor teme vplivalo notranje slovensko in evropsko dogajanje politične arene. Zato je toliko bolj pomembno poudariti pomen kulture kot tisto entiteto, za katero se je potrebno zavzeti. Pa naj bo to kultura glasbe, vizualnega izražanja, etnologije ali narodne pripadnosti in jezika. In zaradi zavzemanja slovenskih velikih kulturnih mož in žena se moramo zahvaliti, da smo Slovenci narod. Primož Trubar se je zavzel, da smo leta 1550 vstopili v krog narodov, ki so Sveto pismo brali v svojem jeziku. France Prešeren in Ivan Cankar pa sta dokazala, da slovenski jezik ni jezik hlapcev, temveč živ in bogat. Koliko je verzov, rim, vzklikov, retoričnih vprašanj, podvojitvev, polisindetonov, antitez, metonimij in paralelizmov. Pa naj jih kdo prešteje, če more!

Že Ivan Cankar je v Kurentu, starodavni pripovedki, izpovedal domovini hvalnico z besedami: »**Zemlja, zemljica, mati! Če nimaš kruha, daj mi kamen; še ob kamnu bom prepeval!**« In ... »**vzrasla so nebesa pod Triglavom. Oko, ki jih ugleda, obstrmi pred tem čudom božjim, srce vztrepeče od same sladkosti...**«.

Seveda so take besede v prejšnjih stoletjih bile naravnost predrzne. Zato so kulturniki Cankarjevega kova pogosto želi neuspehe in krivice. Prešeren je v eni izmed pesmi izjavil: »**Pusti peti mojga slavca, kakor sem mu grlo vstvaril**«.

Tudi France Bevk je svoje prepričanje in pravico položil v besede Kaplana Martina Čedermaca. Svoboda jezika, lastne identitete in kulture, da bi zanikal svoje lastne korenine? Raje v smrt.

Smisel kulturnega praznika je biti vizionar tudi v kulturi. Zato se spomnimo odlomka iz Krsta pri Savici kjer je Prešeren zapisal: »**Največ sveta otrokom sliši slave, tje bomo našli pot, kjer nje sinovi si prosti voljo vero in postave.**«

POLŽ, POLŽA...

Tomaž Mivšek

To je le eden izmed mnogih vzklikov, katerim smo bili Zavračani priča v domu gasilcev zadnjo nedeljo v letošnjem marcu. Igra Josipa Jurčiča in Svetlane Makarovič je dodobra navdušila staro in mlado. Igralci so se počutili na odru kot doma. Verjetno tudi zato, ker tudi doma navadno budilka robanti in rogovili mnogo poprej, kot bi bilo potrebno, oziroma si bi mi to želeli. Resnici na ljubo je potrebno poudariti, da domačnost izvira tudi zaradi preteklih dramskih izkušenj igre Butalske razglednice, ki prav tako hudomušno predstavlja ruralni svet 19. stoletja.

Kdo ne pozna slovite zgodbe okrog sodbe zastran nepopasenega vrta Andraža Slamorezca (igral Niko Gantar) in Lukeževega (Julijan Gantar) kozla Lisca (Boštjan Kogovšek)? Seveda je sodba popolnoma legitimna, saj se je kozel Lisec izkazal za Pametnega. Kaj bi ne bil. Kateri kozel pa bi mulil pusto travo, če pa se mu pri sosedu Slamorezcu rejena zelna glava (Špela Kogovšek) ponuja kar sama od sebe? Vendar zakon je zakon. Višnjanje pač ne poznajo šale, zato so na pomoč poklicali Flereta Krivostegno (Jure Leskovec), ki razsodi vedno prav. Tudi nekaj znanja iz zdravilstva ima v svoji lasti, za katerega bi lahko veljalo *operacija uspela, pacient umrl*. Polž (Žan Menegatti) pa prekosi prav vse. Fleretu dirigira sodbo, od katere bo imel največ koristi ravno on. Strasti okrog kozla so se umirile. Zato si upravičeno priskrbi plačilo. Zelno glavo seveda, ki na koncu ne konča v kozlovem gobcu temveč pod polževo slino. Zato si sonce (Lara Menegatti) ne more kaj, da se ne bi pošteno

nasmejalo ob vsej tej zmešnjavi. Pa kdo bi jim zameril, navsezadnje je kelnarca (Darja Kogovšek) dobro poskrbela, da občinski možje pri razsodbi niso imeli suhih grl. Tudi Žužnjale! (Matej Kogovšek). Višnjo goro emancipacija med spoloma vsekakor ni obšla. Zakaj bandero slovitega polža je imela čast nositi le ena oseba; gospodarica Gobeželova (Andrejka Kogovšek).

Dramsko besedilo je bilo zelo zahtevno. Resda ni bilo veliko teksta v 45 minutni dolžini predstave, so pa bili zato toliko težji vstopi in interpretacija besedil. Kljub temu je bila igra odigrana zelo dobro. Zato ni potrebno posebej poudarjati, da bi se letos zelo dobro predstavili tudi na območnem srečanju otroških gledaliških skupin, kljub mladosti nekaterih igralcev. Vendar nesreča nikoli ne počiva in tudi tokrat ni. Pavle Zaropotaj (Urban Kogovšek) si je na eno izmed dveh nog nadel mavec, zaradi tega je pedagoški proces tekel počasneje kot smo pričakovali ter smo bili prisiljeni udeležbo na območnem srečanju odpovedati.

Po vsem povedanem naj zaključim takole: Pomembno pri vsem tem igranju dramskih iger je, da skrbimo za druženje in kulturo. Zabavamo obiskovalce in sebe ter se naučimo javno nastopati. Zato nadaljevanje bogate tradicije ni pod vprašanjem. Kakor nam je že potepuh (Borut Gantar) obljubil, se srečamo ob naslednji predstavi.

Daj ga, kozla pregrešnega! Foto: Marko Vehar.

PUSTOVANJE JE LAHKO PRIJETNO DRUŽINSKO DOŽIVETJE

Ana Rejc

Koliko veselja nam lahko prinese ta pust!

»Kaj bomo letos za pusta?« se sprašujemo. Najhitrejši odgovor in ideje dobimo od otrok.

»Jaz bom lisica!«

»Jaz pa zajec.«

»Kaj pa ati in mami?«

»Kar medved in Mojca bova!«

Seveda lahko predstavljamo osebe in živali iz pravljice o Mojci Pokraculji in njenem piskru. Zdaj pa na delo.

Cel teden je bilo zanimivo, ko smo z otrokoma izdelovali vse te maske. Porabile smo goro časopisnega papirja, skuhale moko

z vodo ter packale in packale ter nazadnje oblikovale obraze živali. In Mojce. Deklici sta zelo uživali, vsak dan smo nekaj časa ustvarjale.

Potem so se maske morale posušiti. Medtem smo šle v trgovino po cel kup tempera barvic, da smo vse lepo pobarvale in narisale vse, kar spada zraven.

Sešiti je bilo potrebno še kostume – kar dve trenirki. Atija pa je čakalo še nekaj dela, da poskrbi za orodje. To je naredil kar na pustno nedeljo, ko smo ga že vse čakale, da končno začnemo klicati pomlad v naše kraje. No, pa je narejeno. Gremo!

»Kaj pa volk čevljar in srnjak drvar?« so spraševali ljudje, ko smo jih obiskali.

»Ta dva pa še prideta, morda,« smo odgovarjali.

SPOMINČICE IN BELA CESTA

Veronika Hatlak

Vsako leto, kjerkoli ugledam spominčice, se spomnim na dogodek, ko sem bila stara 6 let.

Ob poti pri peskovi jami sem nabirala spominčice. Obgovorila me je Brencela iz Žirov, ki je prišla peš skupaj z Laznarjem iz Brekovic v Zavratac k maši. Vprašala me je: »Kaj delaš?« »Nabiram rožce za Mater božjo,« sem odgovorila. Skupaj smo potem odšli v našo hišo, jaz sem spominčice dala v kot pred kipec Matere božje, onadva pa sta sedla k peči na klop. Mama jima je dala piti vodo, ki je bila rjava zaradi slamnate kapnice, katero smo potem s korcem zajemali iz štirne. Ker sem bila že takrat nerodna, je mama stalno govorila: »Pazi, da ne boš padla v štirno!« Pokrita je bila samo z dvema surovima plohom. Vodo je mama ponudila tudi drugim potnikom, ki so hodili mimo naše hiše; bili so utrujeni in žejni od dolge poti in klanca.

Jaz sem z odprtimi usti in razširjenimi očmi bosa občudovala te popotnike. Bili so: učiteljica iz Brekovic, nek Jože iz Snežeti, ki je bil z železno roko in govoril sam s seboj- mama je rekla da je zmešan, ni pa nevaren, Kožuhova lepa dekleta, Pucova, Zagorjeva, pa Strojerca s Podklanca, ki je bila bolehná in jo je spremljala hčerka Milka, Pepca Preskarjeva, ki je imela strašno pametnega sina- da se je samo učil, je rekla mama. Hodili so lepi fantje iz Žirov, Brekovic, Izgorij. Lepo so peli. Najlepši pa je bil Milan Abrohtov.

Tudi Podbukovška žlahta je hodila. Mati Podbukovška je hodila bosa, čizme pa je nosila okrog vratu. Oče Podbukovšk je hodil k nam z bratrancem Ninotom s frlanko, s katerim sta skupaj sekala gmajno. Oče Podbukovski je nosil frlanko, bil pukljast in žvečil je tobak (tega se je naučil v avstrijski vojski). Teta Justina je imela lepo hojo in lase spletene okrog glave. Sestrična Olga je znala izrezat iz papirja fantov in deklet. Stric Francelj si je stalno pucal čevlje in pel. Mami je prinesel radio. Hodili so še

cigani, mašetarji, ozna v Spodnji Zavratac in peljala Matjaževa dekleta in mater v Idrijo v zapor. Mama in teta sta pri peči jokali in molili.

Da ne govorim o Zavratačanih. Slabečka mi je dala prvo liziko. Milenka od učiteljeve žene, je stanovala s svojimi pri Goznc, mi je dala prvo pomarančo. Zame je bila kislá, ker sem imela slabe zobe. Šternska, Katrna, Matjaževa dekleta so imele lepe obleke in bile z mamó in mano zelo zgovorne.

Rada me je imela tudi Johana Menegattijeva, mi smo vedeli, da je imela za moža Italijana. Bili so Sopovski. Polde je kupoval jajca in puter in nosil v Ljubljano prodajat. Jože Nivrski je bil izredno deloven, Niverca pa prijazna. Matjažev Vinko je znal vse narediti in bil ponosno korajžen.

Kolesa so začela dekleta kupovati, ko so šle v Logatec v tovarno delat. Avto je imel samo Jože Slabetov. Ta je bil gozdar.

Bil je Blaževc iz Izgorij, ki je odiral mačke in pobral kože. Njegova žena Blaževka je imela žlahto v Ameriki, tako je rekla mama. Lazarjeva Pavla se je poročila in imela belo jopo iz zajčje kože. Tudi Žvižgovčeva dekleta so bile v Ameriki in pošiljale Pepi obleke.

Aleksander Ferjamcev je imel unimog, tovarnjaki so vozili z Matjaževe gmajne čoke za Idrijsko jamo.

Premalo je prostora za en opis, še in še bi se našlo.

Samo to vem: rastlinje, pot, spominčice, vse se ob pomladi obnovi, tako se tudi rodovi menjajo. Moram pa reči, da dogodki, katere človek v mladosti prejme, ostanejo za vedno. Spominčice, bele ceste in Mati božja nam dajo moč, da preživimo vse, kar nam življenje prinaša.

KONJEVA MOLITEV

Avtor *Markiz Granafei*, pripravi *Evgen Sovan*

Obračam se k tebi, dragi moj gospodar.

Večkrat mi daj jesti in piti; ko je moj delovni dan končan, poskrbi za udobno in suho ležišče ter primerno velik prostor (box), tako bom lahko mirno počival.

Vsak dan mi poglej noge in me očedi z vlažno gobo. Ko odklanjam hrano, mi poglej zobe; lahko imam želodčne težave, zato ne morem jesti.

Ker ti ne morem povedati, kdaj sem žejen, mi daj večkrat piti hladne in čiste vode, tudi ko opravljam svoje delo, to odganja trebušne krče in ostale bolezni.

Pogovarjaj se z menoj; tvoj glas bolj zaleže kot bič in vajeti. Večkrat me pobožaj, tako te bom vzljubil in ti še bolje služil.

Ne veži moje glave z vrvjo v višino, povzroča bolečine v vratu in v ustih in me ovira, da razvijem vso svojo silo in me rešuje pred padci. Ne odreži mi repa, saj se tako ne morem uspešno braniti pred nadležnimi muhami in sršeni.

Ne poteguj sunkovito vajeti in ko se vzpenjam, ne uporabljaj biča.

Ne brcaj me in ne pretepaj, ko ne razumem, kaj želiš; vedi se tako, da te bom razumel.

Če se upiram, preglej, če so brzda v redu nastavljena, mogoče pa je kaj v kopitih, kar mi povzroča bolečine.

Če se splašim, me ne pretepaj, raje pomisli, če nista za tako obnašanje krivi plašnici, ki mi ovirata pogled, ali pa ni nekaj v redu z mojimi očmi.

Ne prisili me, da vlečem pretežak tovor za svojo moč in niti, da hitro hodim po spolzkih cestah.

Ko padem, imej potrpljenje in mi pomagaj, saj sem jaz napravil vse, kar je v mojih očeh, da bi ostal na nogah; če se spotaknem, vedi, da jaz tega nisem kriv in ne dodajaj mojemu strahu, ker sem se izognil padcu, še bolečine in udarce, vse to poveča mojo prestrašenost in postanem živčen.

Napravi vse, da me zaščitiš pred soncem. Ko je mraz, me pokrij z odejo, toda ne takrat, ko delam, ampak ko mirujem.

In končno, moj dragi gospodar, ko se bom postaral in ti ne bom več koristil, ne dopusti, da bom bedno in žalostno končal pod rokami kakšnega suroveža, raje me pokončaj ti sam tako, da ne bom trpel in to ti bo poplačano.

POEZIJA

Dr. Marija Stanonik, Žirovka po rodu, zaposlena na Znanstvenoraziskovalnem centru slovenske akademije znanosti in umetnosti na Inštitutu za slovensko narodopisje, nam pošilja naslednjo hudomušno pesem neznanega avtorja, ki je bila objavljena med drugo svetovno vojno in izvira iz naših krajev.

TOLOVAJSKA »FASUNGA«

Miting komisar pripravlja,
da bolj slab bo, ugotavlja.
Kruha ni že od nedelje,
Rus ničesar ne pripelje;
treba bo napraviti bone,
pa živil bo na vagone.

Bosega našene fanta,
naj pokliče komandanta.
Komandantu pravi: »Bratec,
mahnimo jo na ZAVRATEC.
Tam imajo dosti žita,
vsa brigada ga bo sita.
Tam je žganja in živine!«
Komandant požira sline.

Brž se za pohod odloči,
urno k svoji tolpi skoči.
V žepe bonov si natlači
in proti Sovri že korači.
Zad vozovi ropotajo,
ki naj plen domov peljajo.

V Sovri kmetič žganje kuha.
Komandant na usta suha
hitro ga par meric cukne
vsi za njim slade si luknje.
Potlej vse pijane bratce
ropat pelje na ZAVRATCE.

Že v ZAVRATEC priti hoče,
ko iz grma zaropče.
Komandant krvave buče,
tolovaje v beg zasučē.

Hkrati, čuj, po Sovri krike!
Tam ropoče na voznike.
Baš so pili v Sovri žganje,
ko se je usulo nanje.
Joj, kako so konji tekli,
ko voze so prazne vlekli.
Tekli so vsi partizani,
najbolj kajpak komandanti.

Pa če danes prideš v Žiri,
tam po tihem glas se širi,
RDEČI KOMANDANT V ŽIREH
ZADNJI V JURIŠ, PRVI V BEG.

*Mi gremo naprej, Leto I, Veharše, dne 1. novembra 1944, št. 51, str. ?
Arhiv Slovenije, referat II, Tisk : Nasprotniki NOB, F: 14, ovoj 225.*

STRAH

Strah me je, ko se zavem sebe - mene tudi.
Strah me je življenja - mene tudi.
Strah me je mnenja - mene tudi.
Strah me je, če bom dobil - mene tudi.
Strah me je, če bom zgubil - mene tudi.
Strah me je, ... - mene tudi.

Veš, strah je kot vezelje (srobot)
ob lepem drevesu v gozdu ali ob poti.

Če ga pravočasno še prožnega odlomiš,
ga lahko uporabiš za vezanje butarc, brezovih metelj.

Če ga spregledaš, raste,
raste po svoje in lahko uniči mlado drevo;
tudi gozd.

Že uhojena pot ga povezi.

Veronika Hatlak

POMLAD

Vsako pomlad lepo drevo
požene liste v nebo.

Velik cvet
zagledal je svet.

Vsako pomlad
drevesa obrodijo svoj sad.

(Julijan)

Prišla je pomlad,
Ki bo obrodila sad.

Pomladni cvet,
ki krasi naš svet.

Lepa roža,
ki je zala kot Joža.
Razprla je drevo,
veje kar v nebo.

Nam Špela marela
lepe pesmi pela.

(Špela)

Sočna je trava,
lačna je krava.

(Žan)

Spomladi cveto rože,
ki jih odtrga Jože.

Pomladi cveti drevo,
ko je nebo zelo lepo.

Pomladi je vse spremenjeno
v cvet,
ko je zelo lep svet.

(Matej)

Žoga po zraku leti,
Janko pa zanjo hiti.

(Boštjan)

Zunaj so rože,
na obisk je prišel Jože,
ki nas vsakič boža.

Zunaj pa tudi pomlad
v sadovnjaku sad že cveti
veliko se sveti,
da bo sad še bolje dozorel.

(Niko)

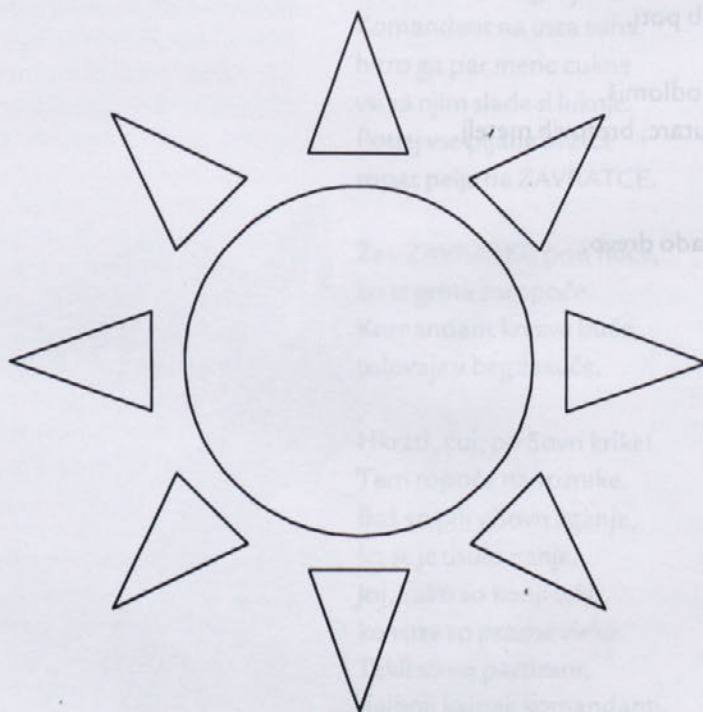
Zunaj je lepo,
ko raste drevo.

Zunaj je Špela,
lepo bo pela.

Zunaj je cvet,
velik kot svet.

Zunaj je Špela
in še marela.

(Lara)

HOKUS POKUS SOBUS

(ČIRA ČARA SOBA)

Žan Menegatti, 2.r.

Sem čarovnik Žan. Rad bi vam pokazal svojo sobo, ki ni navadna soba, ampak čarobna.

V sobi imam omaro, ki je iz čokolade. Postelja je iz vej in sena. Stol je iz rozastega lesa. Levo od čokoladne omare je kletka, v kateri je podgana Mica. Nad kletko, v kateri je podgana Mica, je luč iz sladoleda. Pred posteljo je lonec, v katerem kuham copate. Tla so iz narezanega krompirja. Na pipi mi raste smreka.

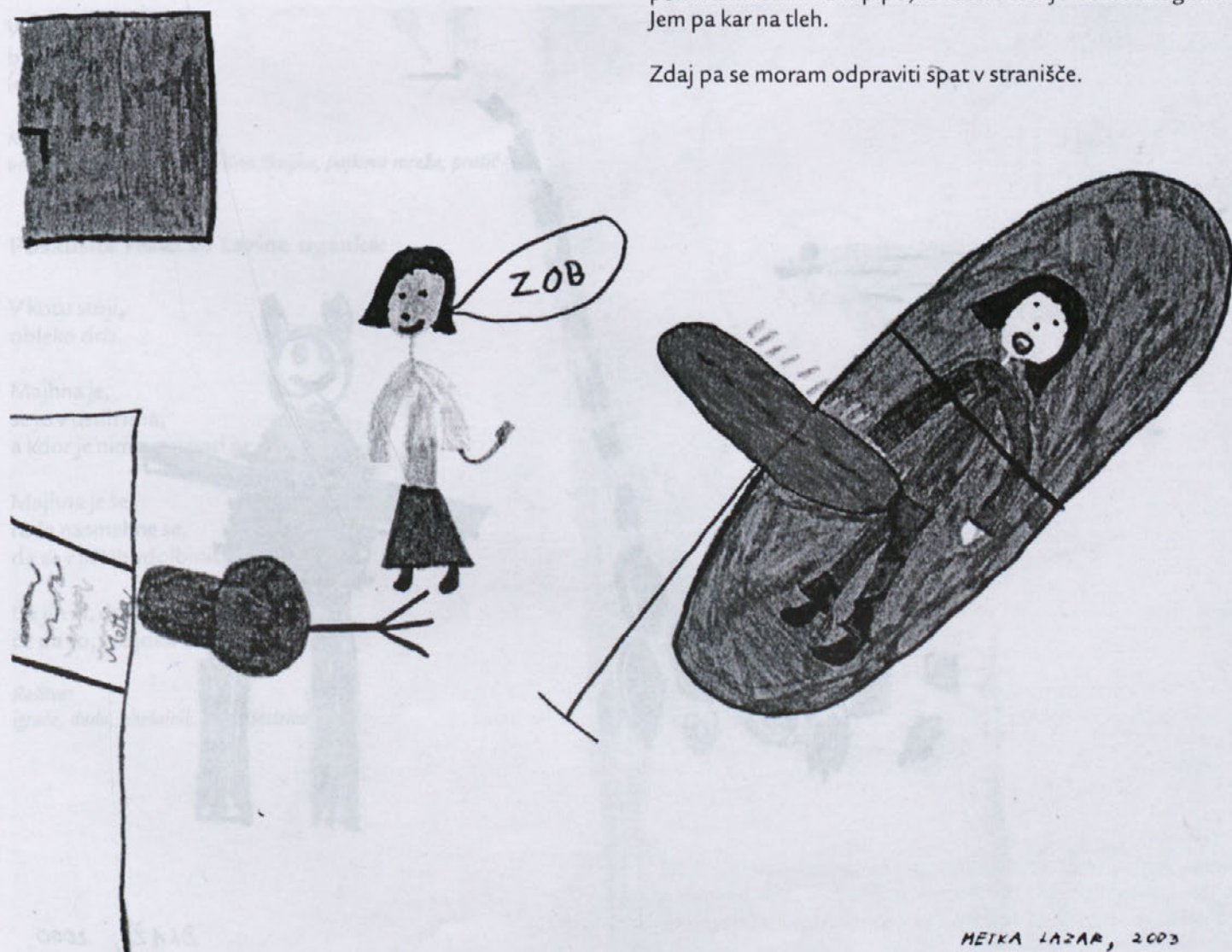
HOKUS POKUS SOBUS

(ČIRA ČARA SOBA)

Julijan Gantar, 4.r.

Ko prideš v mojo sobo, v desnem kotu vidiš rože. Točno na sredini sobe imam posteljo, nad katero visi lev v kletki. Postelja je narejena iz moke in vode. V levem kotu imam bazen. Po okenskih policah imam kletke, v katerih so kače in ptiči. Pod okenskimi policami imam omarico iz makaronov. Po tleh je posajena nežna, pol metra visoka trava. Pod posteljo imam vhod v kopalnico. V drugem kotu imam zaboj z gnojem leva, kač in ptičev. Po stropu raste trta, ki vsako leto obrodi. Vrata so iz papirja in na njih napis Soba hokus pokus. Za luč pa imam tri rdeče sveče. Ko stopiš iz sobe, splezaš po plezalni steni v kuhinjo, ki je narejena iz blata. V pečici so tri kokoši, ki nesejo makarone. Iz pipe teče črno vino. Krušna peč, na kateri se grejem, je iz papirja in drv.

To se pravi, da je moja soba res hokus pokus sobus.

HOKUS POKUS SOBUS

(ČIRA ČARA SOBA)

Špela Kogovšek, 4.r.

Sem Špela in živim v majhni Čira čara hišici. V tej hišici imam stranišče, sobo, kopalnico in kuhinjo.

Soba je zelo razmetana in zato ni preveč primerna zame. Ko prideš skozi vrata, je na desni strani na zid naslonjena kletka, v kateri je riba. Na stropu imam svečo, ki visi na volni. Za vrati je postelja iz slame in trave. Za vzglavnik pa imam sneg. Na pisalni mizi, ki je iz gnilih gob, pa so različne skale in posušene rože. Na nočni omarico so nasajene vrtnice in dišeče ciklame. Nad posteljo so police in na njih slastne torte. Okno je iz slame in lepih vej, na katere sem obesila jajca, ki jih vsak dan znese moja riba. V kopalnici imam banjo, ki je sestavljena iz papirnatih srčkov. V njej se skupaj s svojim levom kopam v ledeni vodi. Na pralnem stroju pa sem naredila snežaka. Velikokrat grem lulat na stranišče, ki je iz kartona. V kuhinji pa imam na buči lonec, v katerem kuham mamutove in dinozavrove kosti. Nad zlatim pomivalnikom imam pipo, iz katere tečejo zmlete nogavice. Jem pa kar na tleh.

Zdaj pa se moram odpraviti spat v stranišče.

METKA LAZAR, 2003

ČAROVNIŠKA TORTA

Julijan Gantar, 4.r.

Opisal vam bom čarovniško torto, ki je res nekaj posebnega. Sedaj pa vam bom začel pisati čudežni recept.

Najprej na pladenj razmažemo blato, ki ga začinimo z mivko in peskom. Nato to popečemo na čarovniškem ognju. Tam pustimo okoli 15 sekund. Nato jo premažemo z mivko, zmešano z vodo, ki jo pomešamo z ledeno svečo. Potresemo jo lahko s čarovniškim praškom gnojem.

Moje čarovniške torte ne pecite doma in je ne jejte!

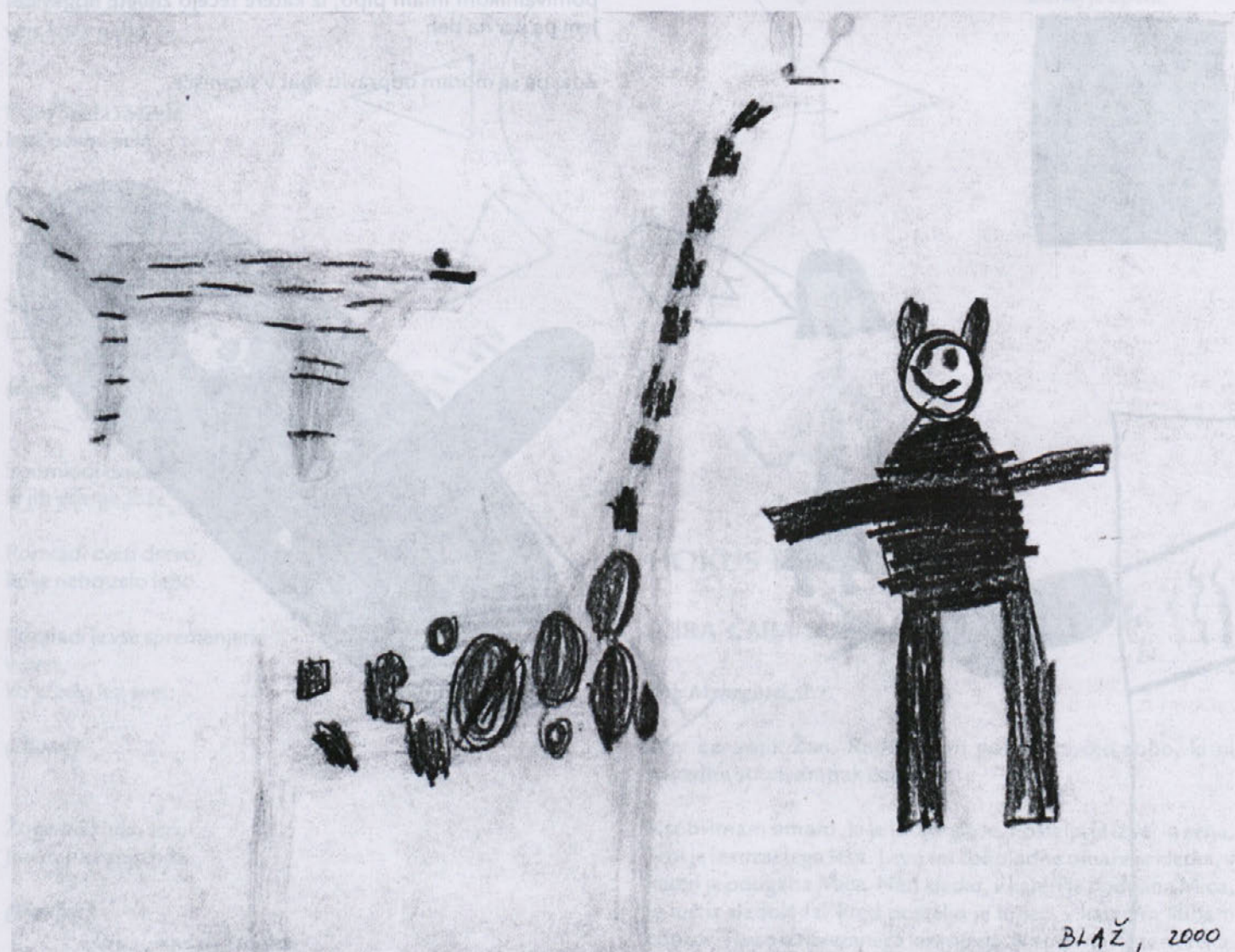
MLADI PASTIR

Niko Gantar, 2.r.

Zjutraj je pastirju Jožetu zvonila ura, da mora iti past živino v gore.

Ko je šel na pot, je s seboj vzel pet ovc. V gorah pa je pri srcicu Francitu vzel še tri krave in enega konja. Malo naprej od strica Francija je potok, ki tiho šumlja. Pri potoku se je živina malo odžejala in tudi Jože se je malo odžejal. Ko je prišel na goro, je bila ura poldne. Dve uri je pustil živino pasti. Med tema dvema urama je nekaj pojedel.

Potem pa je zelo počasi gnal živino nazaj domov.

UGANKE

Žan vam zastavlja uganke:

Okrogel je za dva,
v blatu se valja.

V kopalnici v kotu tiči
in kadar kdo na njej sedi,
okoli strašno smrdi.

Na steni visi
in vsem govori,
da se mudi.

Z njim vozim se vsak dan
v šolo in še kam.

V kotu visi,
težko jo opaziš,
a pajku poslastice lovi.

V brlogu živi,
brunda za tri
in vsak se ga boji.

Rešitve ugank:
ura, medved, kolo, straniščna školjka, pajkova mreža, prašič

Poskusite rešiti še Larine uganke:

V kotu stoji,
obleko drži.

Majhna je,
se jo v ustih ima,
a kdor je nima, zaspati ne zna.

Majhna je še,
rada nasmehne se,
da se v ličkih vdolbinice narede.

Če jih ni, dolgčas je,
če pa so, vse joka se.

Rešitve:
igrača, dudu, obešalnik, moja sestra Maša

Špela vam zastavlja naslednje:

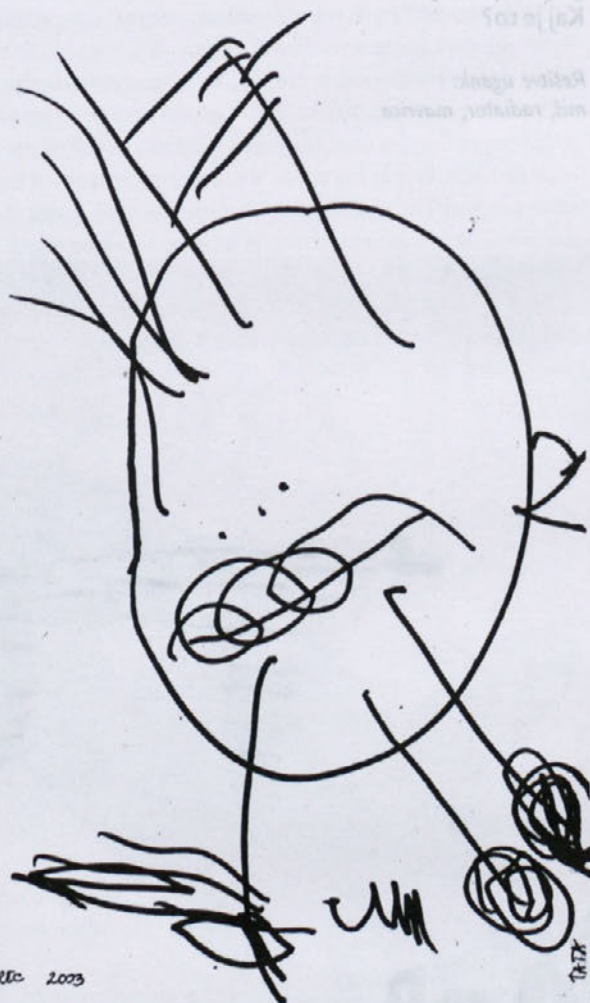
Pisane barve
preko obzorja
se pokaže po dežju.

Velika je kot hrček,
z njo hrani se muc, če premešaš črke šmi,
lažje jo dobiš.

Podoben je harmoniki,
greješ se ob njem.
Kaj je to?

Rešitve ugank:
miš, radiator, mavrica

V sliki se nam predstavljajo naši najmlajši člani, ki že kar spretno vodijo svinčnik po papirju.

Zgoraj: Prsrčna risba tate triletne Lenče Rijavec poudarja najpomembnejše – obraz.

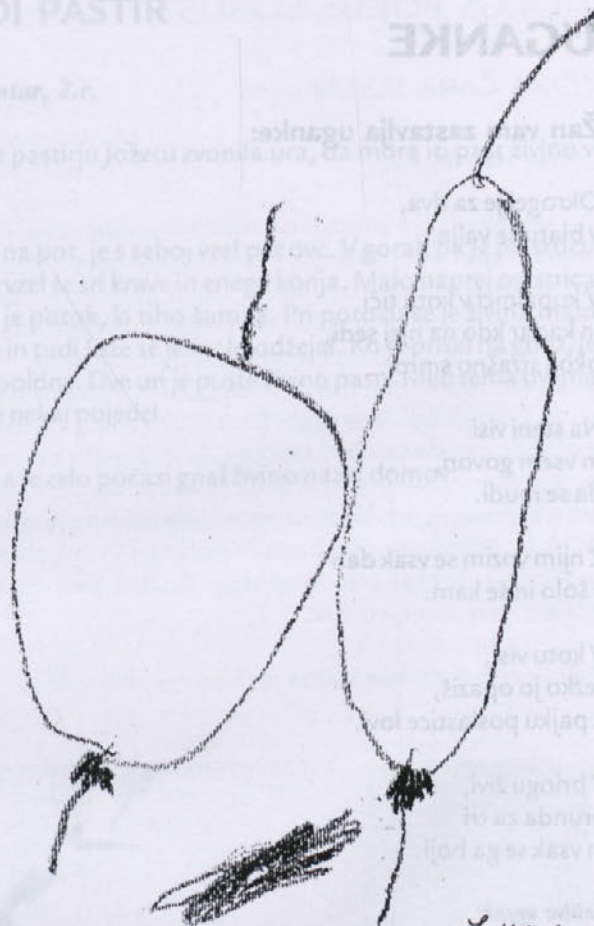
Risbici desno: Triletna Julija Rejc je prav uspešno v črte ujela oblike sadja. Veliko spretnost v kompoziciji in lovljenju ravnotežja je prikazala v risbi svojih glavonožcev, ki sta obrnjena drug proti drugemu.

MLADI PASTIR

Nika Gentur, 2. r.

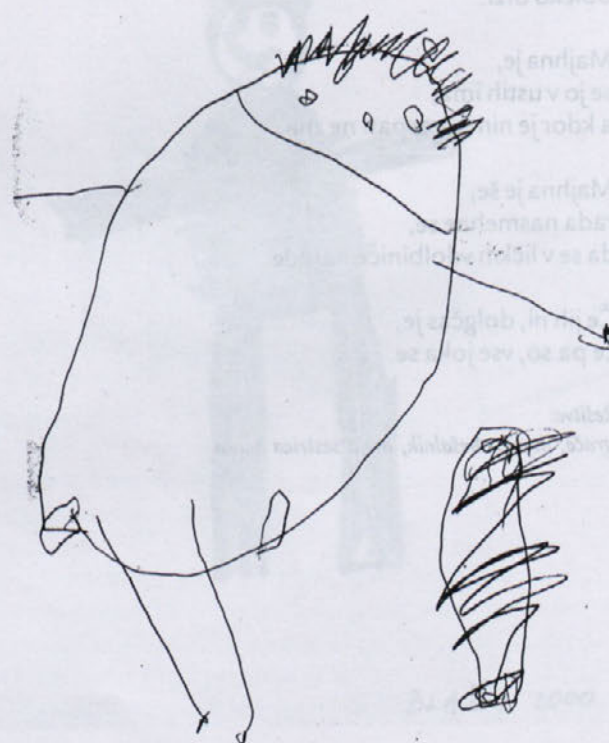
Zjutraj je pastirju jočetu ugodno je lajati.

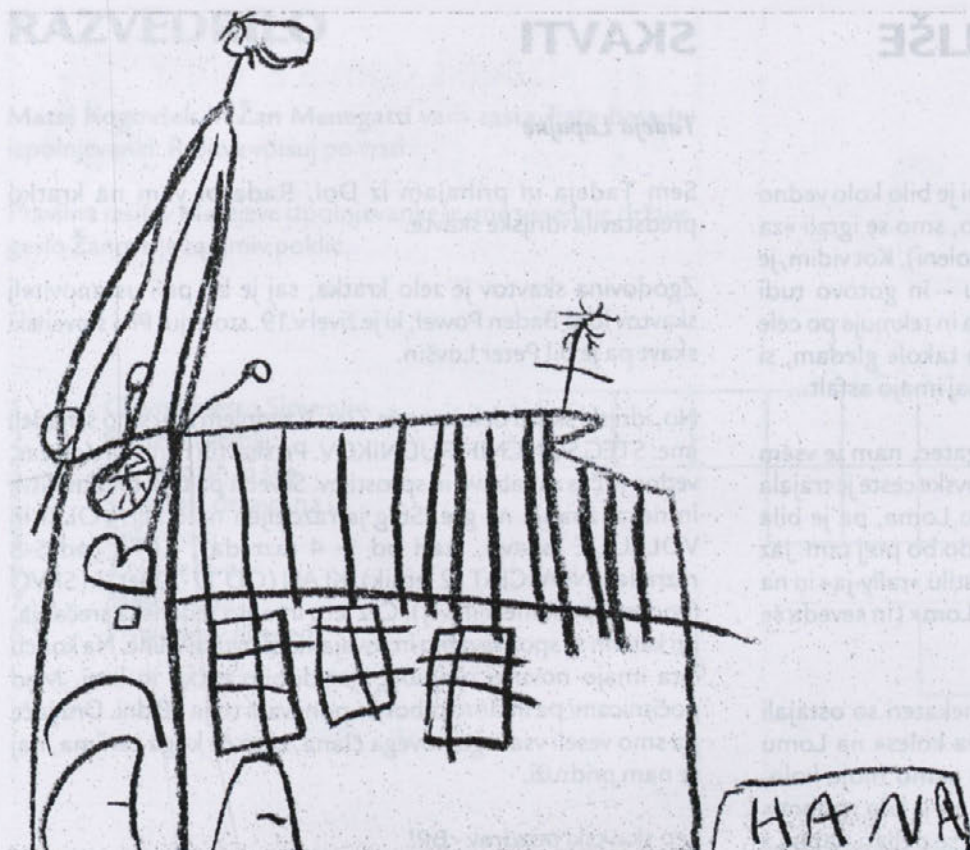
Ko je šel na pot, je s seboj vzel Francinu vilo. Francina vilo je bila ura polno ura.

J. 11. 4. 2003
Jabčko, hruško

J. 20. 3. 2003

Hana Rijavec, je narisala cerkev z odločnimi črtami in ni pozabila na posamezne podrobnosti, ki jih je opazila na stavbi (križi oken, detajli strehe). Hana ima pet let.

Štiriletna Klarisa Rejc je z izredno potrpežljivostjo obdelala zanjo najpomembnejše detajle na risbi oseb – lase in gume.

S KOLESOM NA MRLIŠE

Polona Gantar

Saj ne vem, kako se je začelo. Vem pa, da mi je bilo kolo vedno pri srcu. Še preden smo začeli hoditi v šolo, smo se igrali »za policaje« in dirkali s kolesi (in opraskanimi koleno). Kot vidim, je ta igra med otroci v Spodnjem Zavrstcu – in gotovo tudi drugod – tudi danes priljubljena, saj se dirka in tekmuje po cele dneve, gor in dol in kjer že pride... Ko jih takole gledam, si mislim, da so na boljšem, kot smo bili mi, saj imajo asfalt...

Kasneje, ko smo začeli hoditi v šolo v Logatec, nam je vsem kolo prišlo zelo prav. Hoja do Loga – do žirovske ceste je trajala sicer okrog pol ure, če si šel s kolesom do Loma, pa je bila precej skrajšana. Seveda smo tekmovali, kdo bo prej tam. Jaz sem svoje kolo čisto pobarvala, da je bilo v stilu »rally-ja« in na njem je pisalo »relacija- Spodnji Zavrstec-Lom« (in seveda še marsikaj drugega).

Sčasoma je bilo vedno več avtomobilov, nekateri so ostajali čez teden v Ljubljani, zato je bila »razstava koles« na Lomu vedno krajša. Velikokrat je tam samevalo samo moje kolo. Zvečer, ko sem izstopila z avtobusa na Logu, me je kdo »pobral« z avtom. Meni se ni dalo iti na Lomu ven in se peljati naprej s kolesom in tako je ostajalo kolo tam tudi čez noč. Seveda mu je bilo dolgčas in se je večkrat, ne vem, kako to, znašlo na vrhu hruške, ki je rasla v bližini. Kolesa, obrnjena okrog so se lepo vrtela v vetru... Potem sem morala dati za »rundo« v kavarnah in kolo je prišlo nazaj na cesto.

No, enkrat se je pa zgodilo, da ga tudi na hruški ni bilo. Očitno so tudi v naše kraje prišle nove »manire«: Nekdo mi ga je namreč ukradel...

Od takrat naprej sem morala hoditi peš na Log. Velikokrat sem za povrh še zaspala in zamudila avtobus in tako štopala... K sreči se je ravno v tistem času vozil na delo tudi Jože Lazar (Z.25), ki je velikokrat rešil situacijo in me peljal celo do Logatca.

Meni pa je bilo zmeraj bolj dolgčas po kolesu, zato sem si nekega dne le kupila novega. Potem sem si kupila še avto, ker sem si ga morala, saj so ukinili skoraj vse avtobuse... in naenkrat nisem več vedela, zakaj potrebujem kolo.

Tako sem se začela voziti na Mrliš, in sicer zvečer, ko sem prišla domov. Kmalu sem ugotovila, da je to zelo dobro za linijo, človek potem dobro spi in ima več moči (ne manj) in zagona za vsakdanje delo. Med potjo človek lahko razmišlja marsikaj, včasih pridejo nove ideje, za katere se mi zdi, da jih drugače ne bi bilo...

Saj ne vem, če bi bilo pri vseh tako. Vendar, ko se zdaj skoraj vsak dan peljem z Mrliš nazaj domov, ko mi veter piha v obraz in so občutki zares »cool« (dobesedno), si mislim: »Kdor je iznašel bicikel, je moral biti pa res genij!«

SKAVTI

Tadeja Lapajne

Sem Tadeja in prihajam iz Dol. Rada bi vam na kratko predstavila idrijske skavte.

Zgodovina skavtov je zelo kratka, saj je bil prvi ustanovitelj skavtov lord Baden Powel, ki je živel v 19. stoletju. Prvi slovenski skavt pa je bil Peter Lovšin.

No, idrijski skavti delujemo že 7 let. V zadnjem letu smo si nadeli ime: STEG SONČNIH RUDNIKOV. Pri skavtih ni nikoli dolgčas, vedno je čas za zabavo in sprostitev. Seveda pa tudi brez molitve in nekaj znanja ne gre. Steg je razdeljen na 5 vej: VOLKI in VOLKULJE (skavti, stari od 1- 4 razreda), ČETA (od 5-8 razreda), NOVICIAT (2 letnik), KLAN (OD 17-21 let) in SKVO (voditelji posameznih vej). Čez leto imamo tedenska srečanja, pri katerih se spoznavamo in osvajamo skavtske vrline. Na koncu leta imajo novinci obljube, kjer dobijo rutko in kroj. Med počitnicami pa imamo tabor, ki ponavadi traja 10 dni. Drugače pa smo veseli vsakega novega člana, zato če koga zanima, naj se nam pridruži.

Lep skavtski pozdrav - BP!

RAZVEDRILO

Matej Kogovšek in **Žan Menegatti** vam zastavljata besedni izpolnjevanke. Rešitve vpisuj po vrsti.

Pravilna rešitev Matejeve izpolnjevanke je ime sosednje države, geslo Žanove je zanimiv poklic.

1. Glavno mesto Slovenije.
2. Raste po zemlji.
3. Je v oblakih in sije.
4. Sosednja država na i.
5. Živi v vodi.
6. Z njo se živa.
7. Mesto na c.
8. Prva črka v abecedi.

[illegible][illegible]

1. Z njim se voziš.
2. Visi na steni.
3. Dobiš jo za rojstni dan.
4. Živi v vodi.
5. Vanjo spravljamo obleke.
6. Za dnem pride
7. Naša sosednja država na a.
8. Je lešnike in orehe.
9. Z njim telefoniraš.

eltoš
eltoš d.o.o. idrija

Izdelki domače obrti

Vojko Česnik s.p.

Osnovni pribor za klekljanje:

- blazine (bule) vseh velikosti od 25-50 cm
- košare (jerbasi) vseh velikosti
- klekeljni (javorjevi, češnjevi)
- ročni kolovrati za navijanje klekeljnov
- mize za klekljanje
- darila in spominki s čipko

Obiščite ali pokličite našo delavnico in si izberite, kar potrebujete.

Kje nas dobite?

Idrija, Triglavška 43, telefon: 05 37 22 636, faks: 37 22 637
e-mail: vojko.cesnik@siol.net, gsm: 041 508 988

KOLEKTOR
Kolektor d.o.o. Idrija, Slovenija

Franci Kavčič

LIVAR d.o.o.

Dole 15 a, 5280 IDRIJA, telefon: 05 37 47 038

ULIVANJE ALUMINIJEVIH IN CINKOVIH ZLITIN

BOŽIČ
d.o.o inženiring

PREDSTAVITEV

- prostorsko in urbanistično planiranje
- priprava in izdelava lokacijskih dokumentacij
- pridobivanje soglasij
- izdelava ureditvenih in zazidalnih načrtov
- arhitekturno in gradbeno projektiranje
- oblikovanje
- notranja oprema
- svetovanje

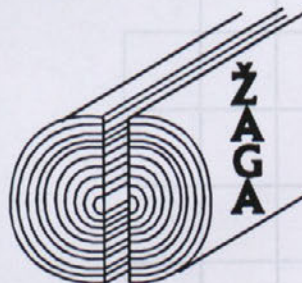
**STANOVANJSKO, POSLOVNO
IN INDUSTRIJSKO PROJEKTIRANJE**

Kje smo ?

Stara rudniška uprava
Arkova 43, 5280 Idrija

Telefon ? 05 37 22 5 33

E-mail: bozic.inzeniring@siol.net

Odkup hlodovine, razrez in prodaja rezanega lesa

SIMON RUPNIK s.p.

5280 Idrija
Telefon: 05 37 47 146, faks: 05 37 47 195

OBČINA IDRIJA

Miza: Globaljig
Cent.- Mont.: Hofman

AVTOKLEPARSTVO VULKANIZERSTVO AVTOVLEKA

Rovte 21 a, 1373 Rovte
telefon: 01 750 10 89, 0609 63 98 77, 041 63 98 77

Rovte 29, 1373 ROVTE
telefon: 01 750 12 06, 041 540 124

IZDELOVANJE LAM PARKETA

Jakob Menegatti s.p.

Zavratac 29, 1373 Rovte
telefon: 01 750 11 02, GSM: 031 333 632

ZALOŽBA BOGATAJ

ABC MERKUR d.o.o. Idrija
telefon: 05 377 37 47, 05 372 22 80

KLI LOGATEC, d.d.

www.kli.si
telefon 080 12 44

PETROL

NAGODE LUDVIK s.p.

BENCINSKI SERVIS ROVTE

telefon: 01 750 30 51

KOMBI VZDRŽEVANJE CEST-POTI

PREVOZI S TRAKTORSKO 5-TONSKO PRIKOLICO

MIRKO KOGOVŠEK s.p.

Potok 5, 1373 Rovte
tel.: 01 750 13 84, 041 270 069

Avtobusni prevozi s turističnim avtobusom
do 35 oseb in servis kmetijskih strojev
(motorne žage, kosilnice in traktorje).

OBLAK FRANCI s.p.

Hlevni vrh 11 e, 1373 ROVTE
telefon in faks: 01 750 12 20, GSM: 041 64 27 28

**VRTNARIJA
CVETLIČARNA
ANJA**

JANEZ PEČKAJ s.p.

Petkovec 5, 1373 ROVTE
Telefon: 01 750 13 09, GSM: 041 932 502

Idrija, Gregorčičeva 71
telefon: 05 377 34 60, faks: 05 377 23 55

*Zahvaljujemo se vsem,
ki ste kakorkoli pripomogli
k izdaji glasila.*

“S. VAR”

Slavko Kržišnik s.p.

Medvedje Brdo 33
5275 Godovič

telefon: 01 750 30 63

faks: 01 750 30 64

VARJENJE IN IZDELAVA:

konstrukcij, boljerjev, cistern, balkonskih in stopniščnih
ograj, garažnih vrat, snežnih plugov
in rolb, gozdarske opreme za traktorje,...

VALKARTON

EMBALAŽA PO MERI

Podjetje za proizvodnjo in
predelavo valovitega kartona d.d.

Tržaška 1, 1370 Logatec

telefon: 01 75 98 200

faks: 01 75 41 420

<http://www.valkarton.com>

e-pošta: info@valkarton.si

KLEPARSTVO

KROVSTVO - TESARSTVO

JANEZ TAVČAR

Zavratac 23, 1373 Rovte
telefon: 01 750 14 34, 040 271 880

VULKANIZERSTVO

Viktor Šmit

Slovenska cesta 41, 5282 Spodnja Idrija

telefon: 05 37 76 159, faks: 05 37 76 161

Fotografija: Robert Rijavec

